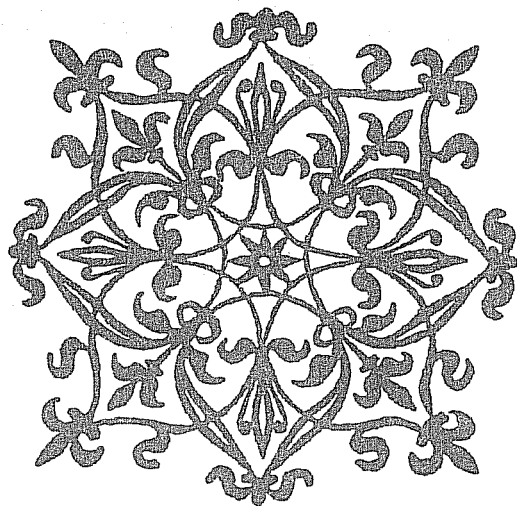

Nové Bratrské Listy

III. ročník 2001 číslo 1.

Počátky sociálního
díla v obnovené
Jednotě bratrské

Kristian David

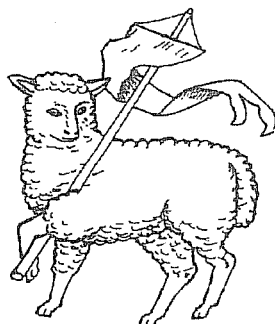
Albánie
- misijní práce JB

Křížovatky

Jeden rok
s židovským
kalendářem

Zvláštní příloha:
PÍSNĚ

„Miluj Hospodina, Boha svého,
z celého svého srdce, celou
svou duší, celou svou silou
a celou svou myslí a miluj
svého bližního jako sám sebe.“

obsah

biblická úvaha

3 Žalm 115, 12.13. (Jindřich Halama sn.)

4 Kázání ke sborovému dni v Potštejně (Theo Clemens)

5 Jednota v různosti (Ondřej Halama)

dějiny

6 Počátky sociálního díla obnovené Jednoty bratrské v Čechách (J. Halama sn.)

9 Hrstka vzpomínek na sirotčince

11 Kristian David (Ludmila Plecháčová)

14 Petr z Mladoňovic (Vladimír Sakař)

15 První bratrský kancionál 1501 (Jiří Just)

ekumena

16 Světový den modliteb (Marie Ulrichová)

zprávy ze světové UF

17 Albánie - nová misijní práce Jednoty

19 Z Grónska do Spojených států amerických (oba články M. Ulrichová)

naš seniorát

21 Křížovatky (Pavel Hejzlar)

24 Modlitební stráž (Jiří Polma)

25 Sejití sester, 5. sejití žen JB (M. Ulrichová);

SMOS (-petraš-); Návštěva v Rixdorfu, partnerském sboru (Dáša Pěnčíková)

kultura

26 František Brlek (Bohumil Kejř)

28 Jeden rok s židovským kalendářem (Pavel Toepfer)

Nové Bratrské Listy

Tento církevní časopis pro své členy a přátele vydává OCHRANOVSKÝ SBOR při ČCE v Praze.

Adresa: Hálkova 5, 120 00 Praha 2, tel.: 02/ 24 94 18 70. E-mail: UF.PRAGA @ netforce.cz

Registrováno pod značkou MHMP - 7/99

editorial

Vážení čtenáři,

společně s prvním číslem dalšího ročníku by se slušelo popřát Vám všem do nového roku i nového milénia dostatek hluboké radosti a vnitřního pokoje. Ale dostáváte časopis až po několika týdnech od Nového roku a tak mi spíše dovoluňte kratičké zamyšlení na toto téma.

V době uplynulých svátků jsem dostal pozdrav od jedné naší milé sestry, které je již více jak 90 let, s následujícími slovy:

„Přeji Vám, vaší generaci a dětem ochranu Boží, abyste napravovali všechno, co minulé století zničilo!“ Ano, přehlídíme-li minulé století, pak bychom mohli jmenovat řadu událostí, které tragicky ovlivnily životy mnoha lidí, snad všech generací. Ale nebylo to ono „století“, ale lidé, kteří v něm žili. Poučili jsme se z historie? Znalost máme nepoměrně více než schopností žít již jinak, lépe než ti, kteří byli před námi. Ne, nemáme důvody pro optimismus, že další století bude lepší. Tušíme své vlastní nedostatky a také vidíme, co se kolem nás děje. Zároveň se však nechceme smířit s projevy, které ohrožují práva, bezpečí a důstojnost druhých lidí, i svobodu v tom nejobecnějším slova smyslu. Chceme se mít i nadále na pozoru před mocenskými projevy arogance, pohrdáním morálkou a sobeckou ziskuchtivostí, byť by takové počínání bylo i ve shodě s platnými zákony.

I v dalším ročníku našeho časopisu naleznete Vám známé rubriky. Po loňské zvláštní příloze, která byla věnována 300. výročí narození M. L. Zinzendorfa a jeho manželky Erdmuth, uveřejňujeme na pokračování příspěvek od sestry L. Plecháčové o moravanu Christianu Davidovi, spoluzakladateli Ochranova, od jehož smrti nás dělí 250 let.

S přáním mnohé radosti v tomto celém roce, i nad stránkami našeho časopisu

Bohumil Kejř

biblická úvaha

Požehnání Boží

*Hospodin rozpomena se na nás, požehná.
Požehná bojícím se Hospodina, malým i
velikým.*

Žalm 115, 12.13

Obzvláště na počátku nového roku si přejeme navzájem Boží požehnání. Když čteme Starý zákon, vidíme, že požehnání pro lid SZ bylo něco velice vzácného, nepostradatelného. Proto Ezau, když se zřekl prvorozenství, velice těžce nesl, že mu Jákob odjal i otcovo požehnání. Proto svého otce úpěnlivě prosí: „Požehnej, prosím, také mně“. A sám Jákob, když se vrací po letech domů a zápasí u potoka Jabok s Bohem, prosí: „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš“. Sám vidí, že bez Božího požehnání se nemůže vrátit domů a nemůže se setkat se svým bratrem.

Bez Božího požehnání - marné lidské namáhání. To je parafráze některých míst z Pisma. Uvědomujeme si, že všechno naše úsilí, všechno namáhání, i to nejušlechtlejší, bez Božího požehnání, bez Boží přízně, vyzní naprázdno.

Žalmista slovy našeho textu: „Hospodin rozpomena se na nás, požehná...“ dává lidu Božímu zvláštní zaslíbení. Je to zaslíbení právě i pro těžké dny. Je možno se z něho radovat a z něho žít.

Ptáme se však: Můžeme si toto Boží zaslíbení přisvojit také my dnes? Kdybychom řekli jednoznačně: Ano, platí všem a za všech okolností, pak bychom se těžce mýlili. Někdo si založí podnik a jde do kostela, aby jeho dílo bylo požehnané, ale jeho podnik přesto ztroskotá. Jiný vstupuje do manželství a jde si do kostela pro požehnání, ale jeho manželství se rozejde. Proč ne vždy

se naše snaha proměňuje v požehnání? Proč často lidské úsilí ztroskotá?

Jedná z odpovědí může být ve verši 13: **Požehná bojícím se Hospodina, malým i velikým.** To je jasné slovo. Pán Bůh nežehná všem lidem napořád. Nežehná tomu, kdo koná zlé, kdo nenávidí své bratry. Nežehná těm, kteří jednají proti jeho vůli, proti jeho Zákonu. On žehná bojícím se Hospodina. To znamená, že požehnání Boží při nás závisí na tom, jaký máme vztah k Bohu. Jestli toužíme po tom, aby naše cesta byla vydařená a abychom prožívali něco z Božího požehnání, pak je tu nejprve otázka, jak je to s naším vztahem k Bohu. Jsme mezi těmi bohabojnými lidmi? Dáváme svůj život ve službu Ježíši Kristu?

Požehnání není nějakou věcí, kterou by bylo možno si koupit nebo ji zdědit po rodičích. Požehnání nikde neseženeme, ani v kostele, když děláme věci, které se Pánu Bohu nelíbí.

Je ovšem třeba také rozumět a chápat, v čem Boží požehnání spočívá. Není to vždy úspěch a zdar. Vidíme to nejlépe už ve Starém zákoně při Jozefovi. Jeho bratři ho prodali do otroctví do Egypta. A v Egyptě byl křivě obviněn ženou Putifarovou a uvržen do vězení. Jaké je v tom požehnání, když je někdo prodán do otroctví a uvězněn?! A přece. Ani tyto nepříznivé okolnosti nejsou znamením toho, že by Bůh Jozefa opustil. Naopak! Čteme, že Bůh byl s ním, i v otroctví, i ve vězení a Jozef prožívá Boží požehnání.

To, že i my často musíme procházet bolestí, nemocí, zklamáním, že nás potkávají všelijaké ztráty, není znamením, že by Božího požehnání při nás nebylo. Často je tomu tak, že církev

právě v utrpení a v pronásledování je tím nejjasnějším světlem a požehnáním pro svět. A lidé, kteří jsou Bohu oddáni a mnoho vytrpěli, se stávají povzbuzením i pomocí pro druhé lidi. Znal jsem jednu ženu, která byla celý život nemocná. Poslední dobou jen ležela. Když jsem od ní naposledy odcházel, říkal jsem si: požehnaná to žena. Jakou oddanou viru měla, jakou lásku k druhým, v jaké naději žila. Vyzářovala z ní radost. Bůh byl s ní.

Nakonec bych chtěl zdůraznit: Ten, komu Bůh žehná, se stává také požehnáním pro druhé. Tak to řekl Bůh Abrahamovi: Požehnám tobě a budeš požehnáním. Něco z Boží lásky, z Boží moci, věrnosti i pokoje přechází požehnaným člověkem i na druhé, kteří jsou kolem něho.

Stůjme tedy o Boží požehnání, nechme se jím zbohatit, aby naše cesta v tomto roce byla požehnaná nám i našim bližním.

J. Halama sn.

Kázání ke sborovému dni v Potštejně

130 let sboru Potštejn (22.10.2000)

Heslo z 16.10.1870, ze dne založení sboru:

Jak dobré je vzdávat Hospodinu chválu, tvému jménu, Nejvyšší, pět žalmů, hlásat zrána tvoje milosrdenství a v noci tvou pravdu. (Ž 92,2-3)

Milé sestry a bratři! Důvod, proč jsem si pro toto kázání vybral onen 92. žalm, se brzy ozřejmí. Především bych chtěl vyjádřit svou radost, že se dnes spolu s vámi účastním tohoto slavnostního dne a že přináším pozdravy bratří a sester ze sborů Evropské kontinentální provincie Jednoty bratrské. Bylo to tenkrát především žhoucí přání amerických sester a bratří, mít sbory i v zemi vzniku naší církve, v její rodné vlasti. Boží duch dal jim i německým sourozencům odvahu a sílu, aby zde založili sbor. Právě zcela nezajištění, setkávali se lidé v tomto místě pod vedením bratra Wunderlinga nejprve v bytech věřících. Z domácích kroužků rostl sbor. Docela jako ve Skutcích apoštolských se sbor, který ještě neměl vlastní shromaždiště, scházel po domech. A jak říká tehdejší heslo z nádherného 92. žalmu, chválení Boha je středem sboru. Původně chvalo-

zpěv pro sabat, pro den chválení a děkování za podivuhodné stvoření, ukazuje, co má být centrem lidského života. Nechceme si stěžovat a zvláště ne na lidi. Důvodů k tomu často máme víc než dost, i Boží děti se bohužel zraňují a ubližují si. Známe to i z našich vlastních rodin. A přece i tady existují hranice. My však chceme Bohu děkovat, že nám dává také sílu, abychom milovali ty, kdo nám přejí zlé, uvnitř i vně sboru. A z žádné jiné příčiny jsme se neshromáždili ani dnes.

Abý děkování, chválení, zvěstování neustávalo, k tomu je tu dodnes sbor zde v Potštejně i na jiných místech. Nejen po zdolání těžkosti se má Bohu děkovat, když vzchází nové jitro. Právě v dobách protivenství, temnoty, starosti a strachu, když se na nás řítí věci, na které nestačíme, tehdy nám pomůže jen Boží pravda. To často prožívala i naše Jednota bratrská v dlouhých časech temnoty, v noci svých dějin. A právě nyní se nám zdá, že jsme ve zvláště temné fázi noci, proto nám pomůže jen pohled na toho, který sám je světlo a pravda: na Ježíše. Máme důvod k děkování, i když nastávající den teprve tušíme.

Dík a chvála pozdvihují nářek a bolest a nesou je ve slovech a hudbě před Boha, který chrání svůj lid jako „zřítelnicí svého oka,“ tak to stojí v hesle z pátku minulého týdne (20.10.2000, Dt 32,10 pozn. překl.) A to nás stále překvapuje, že právě chvála z hlubin má úplně jiný zvuk. Bůh nás miluje, tím jsme proměňováni a obnovováni. Boží láskou naplnění lidé dovedou nářek proměnit v dík. A získávají nový pohled. Nedejte se strhnout k hořkosti, nýbrž pokuste se vidět jako žalmista, který neztrácí radost, když slyší o těch, kdo mají za lůbem zlotřilosti. A jak by člověk nevzpomenul na čarokrásné květiny v předzahradkách, když zaslechne toto slovo: „Ti, kdo v domě Hospodinově jsou zasazeni, budou se zelenat v nádvořích našeho Boha. I když zestárnou, pokvetou, budou mít plody, zůstanou svěží, aby hlásali, že Hospodin je přímý. On je má skála a bezpráví v něm není.“ Podobnými slovy mohl o sboru mluvit i náš biskup Komenský. Viděl sbor jako kvetoucí zahradu. I váš 130 let starý sbor by chtěl být právě takovou zahradou. Zde se nevytrhávají staré rostliny, nedeje se v Božích záhonech ani se v nich nerýpe, protože by se staré už k ničemu nehodilo. Ne, právě to staré dostává zaslíbení, že pokvete, ponese plody, bude svěží. A to vám přeji i pro tento den, abyste pocítili něco z ovoce Božího ducha a ostatní lidé aby poznali, že skrze vaše společenství se dostávají do společenství s Bohem. Sbor totiž není přírodní rezervace ani ochranná zóna, do které se nesmí vstupovat. Bůh si přeje kvetoucí sbory, které nesou hojné plody, jako ovocné stromy v letošním roce. A zvláště staré stromy nesou hojné a sladké plody. Ježíš nepřišel, aby rušil, už vůbec ne aby rušil sbory, ale aby s láskou probouzel k novému životu. Tak to naznačuje i heslo z letošního 16. října: „Nedomnívejte se, že jsem přišel, abych zrušil Zákon nebo

proroky, nepřišel jsem zrušit, ale naplnit“ (Mt 5,17). Ježíš nechtěl rušit židovské obce, on chtěl poukázat na to podstatné: Milovat Boha a bližního jako sebe sama a to až k oběti. Tak je láska k Bohu a bližnímu naplněním zákona, ba i láska k těm, kdo nám přejí zlé, neboť skrze lásku Bůh přemohl svět. *Chceme tedy v Boží ochraně satana prohnati náramně, vzdor jeho posměšnému křiku trváme ve víře svých předků.* (parafráze úryvku z Zinzendorfovy písně, která byla uvedena v německých Heslech při dni založení prvního sboru Obnovené Jednoty bratrské v zemi otců, sboru v Potštejně 16.10.1870).

Theo Clemens, biskup JB
překlad: Dáša Oupická

Jednota v různosti

Máme rozličné dary podle milosti, která byla dána každému z nás: Kdo má dar prorockého slova, ať ho užívá v souhlase s vírou.

Kdo má dar služby, ať slouží. Kdo má dar učit, ať učí.

Kdo dovede povzbuzovat, necht' povzbuzuje. Kdo rozdává, ať dává upřímně. Kdo stojí v čele, ať je horlivý. Kdo se stará o trpící, ať pomáhá s radostí.

(Ř 12:6-8)

Nedávno jsem četl myšlenku: „*Bud bude nové tisíciletí věkem spolupráce, nebo nebude vůbec.*“

Není to asi myšlenka nijak převratná a překvapující. Podobná vyjádření můžeme zaslechnout z úst církevních představitelů, teologů, duchovních autorit i moudrých politiků. Současná civilizace potřebuje otevřený dialog a vzájemnou spolupráci.

Víme a jsme informováni o nebezpečích našeho světa, naší civilizace. Propast mezi Severem i Jihem, chudými

a bohatými se rozšiřuje, na některých místech světa narůstají nebezpečné hradby a konflikty mezi národy či etniky ... mnohé kontrasty současné civilizace se stávají hrozivě viditelné. A dnes si také více nežli dříve uvědomujeme, že vzájemná propojenost lidské společenství je zákonitá. Co se týká druhých, týká se i mně. Jsme proto vděční za každé malé znamení naděje. Za rostoucí spolupráci mezi národy Evropy, za rozšiřující se vojenskou bezpečnost, za záměr odpustit dluhy zemím třetího světa. To jsou nadějná znamení pro budoucnost - tam, kde se lidé nestarají jen o sebe, ale spolupracují s druhými.

V Novém zákoně se setkáváme s různými obrazy, jimiž nám má být přiblížena církev. Tím nejznámějším je obraz církve jako těla. To je obraz, který rozvíjí apoštol Pavel také v listu do Říma. Církev je společenství, kde má každý své místo, kde jsou všichni vzájemně spojeni, kde má každý své nezastupitelné poslání. *„Máme rozličné dary podle milosti, která byla dána každému z nás“.*

Chci zvláště zdůraznit ono - **každému** z nás. Podstatou společenství církve je, že každý je důležitý. To společenství nelze rozdělit na „privilegované a outsidery“, „výkonné a schopné a neschopné a nepotřebné“, „mladé a nadějně a staré, už odepsané“. Tak dnes mnozí svět dělí. Ale v církvi má každý své

obdarování, které celé společenství potřebuje.

Ale důležité je také zdůraznit slovo **rozličné**. Každý má jiné obdarování, je to široká paleta, pestrá škála darů a schopností. Jak často se naše společenost brání a bojí jinakosti. Má strach před čímsi cizím. Ale právě zde jsme poučováni o tom, že pluralita, mnohost, pestrost - je bohatstvím společenství. Dnes slavíme ekumenickou bohoslužbu. Společně setkání různých církví. Někdy je i mnohost církví chápána negativně. Proč různé církve, když je jeden Bůh? Ale mnohost a různost může být také zde chápána jako bohatství.

Tyto Pavlovy myšlenky o církvi se ale nevztahují jenom na nějaké úzké a uzavřené společenství lidí. Když apoštol mluví o církvi, pak má na mysli to nové společenství, Kristem budované, které je otevřené všem a kam jsou všichni zváni. A toto společenství je také zároveň obrazem a nadějí budoucnosti. Společenství vzájemnosti, různosti a spolupráce.

Nechť nám Bůh pro naději budoucnosti otvírá oči i srdce.

(dne 5. prosince 2000 se konal v Mezinárodním centru setkávání v Marienthalu (Ostřitz) již tradiční mezinárodní den dobrovolných pracovníků. Při úvodní ekumenické bohoslužbě zastupoval Jednotu bratrskou br. Ondřej Halama, jehož zamýšlení přetiskujeme)

dějiny

Počátky sociálního díla obnovené Jednoty bratrské v Čechách

1. Chlapecký sirotčinec v Čermné

Jednotá bratrská - nebo Evangelická církev bratrská, jak se tehdy naše církev nazývala - neusilovala na prvním místě o sociální práci, nevyhledávala ji, ale ta ji

byla vložena do rukou, nehledě na její původní poslání.

Prvním průkopníkem této práce se stal br. Vilém Hartwig (*viz také 2NBL č.3*), který byl vyslán ředitelstvím v Ochranově, aby konal diasporní práci mezi členy stávajících evangelických církví v Čechách a na Moravě. Shromažďoval hloučky lidí v Čenkovicích i na potštejsku, sám se však usadil v Čermné, v reformované škole. Jeho činnost byla přerušena válkou v r. 1866. Po skončení této prusko-rakouské války se otevřelo na čermensku nové pole působení. Nastala bída a nouze, přišly nemoci a tím trpěly právě osiřelé děti, o které nikdo nepečoval. Na přelomu let 1866-67 se ujal br. Hartwig malého chlapce Vincence Balcara, který chodil dům od domu žebrať. Br. Hartwig jej dal na starost jedné rodině, které platil na jeho výživu malý obnos. Na jaře 1867 zemřeli manželé Peškarovi a jejich syn Josef zůstal zcela sám. Protože br. Hartwig nemohl nalézt žádnou rodinu, která by se chlapce ujala, vzal jej sám k sobě do svého bytu. Dne 4. června pak přijal k sobě také prvního sirotka Vincence. Reformovaný sbor, v jehož škole si b. Hartwig pronajal jednu světnici s komorou, neměl námitek proti tomu, aby si vzal k sobě ještě několik dalších sirotků.

Hartwigova péče o sirotky nepříjemně překvapila Českomoravské komité v Ochranově (komisi, která řídila práci cestujících kazatelů v Čechách). Domnívali se, že br. Hartwig bude proto muset nechat pastorační činnosti, a nadto ani nebylo prokázáno, že by měl dar jednat s dětmi a vychovávat je. A ovšem, byl to také problém finanční. Založení sirotčince vyžadovalo peníze. Ale ve vedení ČMK byl jeden muž, který věděl, že není možné poslat nyní sirotky zpátky na ulici a vytvořil tedy z vlastní iniciativy malý výbor, který se staral o krytí výdajů na sirotčinec. Tento člověk byl Theobald Wunderling, kazatel v Gnadenfrei, pozdější biskup.

První sirotčinec byl veden velmi skrovně: ke spaní sloužila stáj, ale když bylo velmi chladno, lehávali chlapci na peci v jediné světnici Hartwigově. Přes tuto novou práci nczanedbával br. Hartwig návštěvy ani domácí pobožnosti, které vedl na různých místech.

Lepšího opatření se sirotkům dostalo v r. 1868, když se br. Hartwig oženil s Ludmilou Samkovou z Kláštera nad Dědinou. Bydlela tehdy v Břeclavi a měla v úmyslu stát se diakonkou. Rozhodla se však přijmout nabídku Viléma Hartwiga, aby se stala jeho ženou, a tak sirotčinec, který tehdy měl už 11 chovanců, dostal v Ludmile přísnou, ale dobrou matku. Nebylo ovšem možné zůstat dále ve školní budově, protože prostor zde byl pro tolik chlapců nedostačující. Hartwigovým sice přibyla po svatbě jedna světnice, ale velká světnice sloužila zároveň jako modlitebna, kde se pravidelně konala shromáždění. A přicházelo sem tolik lidí, že

sirotčinec Jednoty v Potštejně

jedenkrát málem pobořili kamna.

V r. 1870 bylo zakoupeno v Čermné stavení od Balcarů za 4.500 zlatých. Dům však potřeboval přestavbu, takže mohl být slavnostně otevřen až v létě r. 1783. Zanedlouho poté, už v září téhož roku, vyhořel. Br. Hartwig tím velice trpěl. Zvláště když po Čermné kolovaly řeči, že dům sám podpálil. Zdálo se, že to je konec sirotčince. Ale brzy se ze všech stran scházely dary na stavbu nového domu, takže nový sirotčinec byl postaven ve velmi krátkém čase, ve větších rozměrech, s poschodím a věžičkou. Tehdy bylo v sirotčinci už 14 sirotků. Po roce 1900 jich bylo už 40.

2. Dívčí sirotčinec v Potštejně

Sirotčinec v Čermné sloužil pouze chlapcům, takže se stále více ukazovala potřeba založit také ústav pro dívky. Toto leželo na srdci zvláště br. Eugenu Schmidtovi, potštejnskému kazateli, který už v r. 1882 začal pro tento účel sbírat peníze. K realizaci založení sirotčince pak přispěla zvláště ses. Helena Hartlaubová. Po smrti svého otce zdělila nějaké peníze a přislíbila ČMK dát po tři roky po 1.000 marek. To zapůsobilo na rozhodování představenstva komitétu, který začal uvažovat, kde by sirotčinec měl stát. Někteří mysleli na Dubou, ale nakonec byl zvolen Potštejn. Můžeme říci, že zde už bylo místo pro nový sociální ústav připraveno. Jeden čas měla Jednota v úmyslu zřídit v Potštejně zasilatelství, které by sloužilo k exportu výrobků místních obyvatel a zlepšit tím jejich sociální postavení. Br. E. Schmidt zakoupil pro tento účel na vlastní riziko dům č. 6, nedaleko fary při silnici k Zámělu. Ukázalo se však, že taková zasilatelská firma už byla zřízena v Lanškrouně, a tak zakoupený dům zůstal nevyužit. Přímou se tedy nabízelo, aby sem byl umístěn dívčí sirotčinec. Jeho správkyní se stala svobodná sestra Dorotka Koblihová z Prahy, a již 26. května 1886 sem bylo přijato první děvčátko. Při slavnostním otevření tohoto nového sociálního ústavu dne 6. července zde byla již 4 děvčata. Později zde bývalo kolem 20 sirotek, větší kapacitu tento dům neměl. V r. 1899 byl v Potštejně postaven kostel Jednoty bratrské a od té doby patřilo každou neděli několik předních bílých lavic pod kazatelnou dítkám ze sirotčince.

3. Dívčí sirotčinec v Dubé

V r. 1899 byl br. E. Schmidt, dosavadní kazatel v Potštejně, přeložen do Dubé, kde už od r. 1872 byl německý sbor. Jako zakladatel sirotčince v Potštejně měl br. Schmidt v úmyslu založit i zde podobný ústav pro německé děti. V dubském sboru nacházel pro tuto snahu hojnou podporu. Už v té době umístil jednoho sirotka do rodiny, které platil výživu. Brzy ale přibyl další sirotek v Kuřívodách a znovu a znovu se objevovaly děti, které potřebovaly domov. Jednota měla sice v té době už dva sirotčince, ale nebylo dobře možné dát dohromady česky a německy mluvící děti.

Když br. Schmidt projevil ČMK svůj úmysl založit v Dubé sirotčinec pro německé děti, narazil zde na nepochopení právě tak, jako na počátku br. Hartwig. Na opakované žádosti však v r. 1895 ČMK povolilo, aby se br. Schmidt staral o několik sirotek, a výdaje hradil ze sirotčí kasy. To byl vlastně počátek sirotčince v Dubé.

Když při padesátém jubileu císaře Franze Josefa vyšlo z panovnického dvora prohlášení, že zakládání takovýchto humanitních ústavů je žádoucí, dostal i br. Schmidt souhlas k založení sirotčince.

Dne 2. prosince 1898 byl tedy slavnostně otevřen sirotčinec v Dubé, kde byly zatím ubytovány tři dívky, a vedoucí ústavu se stala sestra Sofie Francová ze Žitavy. Prvé dva roky byl sirotčinec umístěn přímo v budově fary. Po dvou letech bylo zřejmé, že při vzrůstajícím počtu sirotek je prostor na faře těsný. Proto byla zakoupena blízko fary selská usedlost. To se stalo dne 16. července 1900, v příštích několika měsících byl dům upraven a na první advent 1900 již slavnostně otevřen. Od roku 1903 byl pak celý sirotčinec důkladně přestavován, takže se stal útulným domovem pro 15 děvčat.

Velikou pomocí pro práci sirotek bylo založení Spolku pro podporu sirotek (v r. 1900), s jehož pomocí mohly vlastně už existovat tři sirotčince naší církve. Největší morální podporou tohoto díla bylo však usnesení generální synody v r. 1899, v němž se píše: Generální synod chápe péči o sirotky jako důležitou součást našeho česko-moravského díla. A bratr Schmidt k tomu dodává: „Ano, to jest a také zůstane důležitým, Bohem nám, bratrské církvi, svěřeným dílem“.

4. Sirotčinec pro německé chlapce v Dubé

Už dříve tu byla zmínka o tom, že br. kazatel E. Schmidt se ujal několika chlapců, sirotek, které dával do rodin na vychování. Měl však stále v úmyslu založit sirotčinec i pro německé chlapce. To se uskutečnilo v r. 1908.

Za dubskou farou a kostelíkem byl rybník, za kterým tehdy stával pěkný, dost velký dům. Ten koupila sestra Tappe z Gnadau, vdova po bývalém vedoucím leprosária Jednoty v Jeruzalémě. Chtěla zde, v Dubé, zřídit penzion pro české dívky, které sem posílali jejich rodiče za tím účelem, aby , aby zde navštěvovaly německou školu a tak se zdokonalily v jazyku. Během času se však ukázalo, že by vedoucím ústavu měl být raději Čech, který by lépe rozuměl mentalitě českých dětí. Pobyt v tomto penzionu byl také poměrně drahý, takže sestra Tappe nakonec tento ústav zrušila a dům předala velmi lacino ČMK. Toto se rozhodlo otevřít zde sirotčinec pro chlapce, o němž se už léta hovořilo. V r. 1909 bylo zde již pět chlapců, z toho čtyři z církve starokatolické. Vedoucími tohoto čtvrtého sirotčince se stali manželé Vondáčkovi. On byl krejčí, katolík, ale jeho žena patřila k evang. bratrské církvi a měla proto sirotky zvláště na péči. Protože dům byl poměrně rozlehlý, bývalo v něm ubytováno až 40 chlapců. Tak v době, kdy naše církev čítala kolem 1000 členů v několika sborech, měla v péči čtyři sirotčince a v nich mohlo být ubytováno až 120 dětí.

A my dnes citíme hlubokou vděčnost k těm věrným dělníkům Jednoty bratrské, kteří nejenom slyšeli, ale také uskutečňovali slova evangelia, že „pravá a čistá zbožnost před Bohem a Otcem znamená pamatovat na vdovy a sirotky v jejich soužení“ (Jak 1, 27).

Jindřich Halama sn.

Hrstka vzpomínek na sirotčince

Vzpomínka na Čermnou

Jednou v zimě, před mnoha a mnoha lety, jsem se na cestě po svém rodišti, Čermné, zastavila v čermenském sirotčinci. To ještě byl sirotčinec náš, bratrský, s tetinkou ve vedení. Bylo ten den hodně zima a moc

sněhu. Celý dům byl tichý, děti byly doma. Moc srdečně mě přivítaly a zavedly do kuchyně, kde se připravovalo jídlo na příští den. Několik dětí loupalo brambory a soutěžily spolu, kdo to umí rychleji. Malé děti běhaly po kuchyni, starší si hrály ve vedlejší místnosti. Bylo tam příjemně teplo, veselo a upřímně jsme si povídaly. Když jsem odcházela, tak děti volaly po čermensku:

„přijďte zas!“ A tak jsem cítila, že jsem nebyla na návštěvě v sirotčinci, ale ve veliké rodině, kde se mají všichni moc rádi a jsou spolu šťastni.

*Věra Prokešová, vnučka zakladatele
čermenského sirotčince W. Hartwiga*

Osobní zkušenosti

... ale brzy nastala i práce. Moje paní kmotra ses. Schmidtová přinášela takové všelijaké kousky látky, často pěkně zbarvené a musela jsem jí je rozcupovat na samé nitečky (nevím, nač to potřebovala) a rozhodně mně byly právě čtyři roky a čtyři měsíce, když jsem se naučila plést. V roce 1886 byl v Potštejně založen sirotčinec. Podle zásad paní kazatelové musela být přijatá děvčata vedena k práci hned od malička. Byla to čtyři děvčátka asi v mém věku a jedna starší. Tetinka Koblichová je učila plést a přizvala k tomu i mne. Vzpomínám, jak jsem přišla domů celá upachtěná a radostně ukazovala mamince započatý výrobek. Musím připomenout, že se tehdy u nás pletly punčochy jen ručně a že opravdu bylo žádoucí naučiti se tomu co nejdříve...

... zde bych měla vzpomenouti na br. Medáčka, jehož úkolem mimo jiné bylo, aby sirotčinským dětem, vesměs evangelickým, jakož i nám ostatním vykládal biblickou dějepravu a vůbec náboženství v Nedělní škole po kázání v modlitebně. Věděl od dětí, co se ve škole mluvilo a snažil se vyložit různé otázky tak, abychom je mohly svým dětským rozumem chápat...

... každé neděle v zimě i v létě jsem chodila k dětem do sirotčince, pokud ovšem tatínek nerozhodl jinak. V sirotčinci bylo veselo. Byly tam houpacíky a primitivní kolotoč, chodily jsme si hrát na nedělní palouček v lese a při takovém počtu dětí byly každou chvíli oslavovány nějaké narozeniny. Na své narozeniny jsem si směla všechny děti pozvat k nám a po svačině si hrály u nás. - Někdy jsme byly všechny děti pozvány k paní kazatelové (sestře Reichlové, pozn. red.) - ale to bývalo jaksi příliš slavnostní. Musely jsme

hrát jakési neznámé hry, které vyžadovaly více přemýšlení než hbitosti. A pak jsme hodně zpívaly, ovšem písně nábožné. Vždyt jsme jiných ani neznaly, kromě těch ze školy...

Čermná 1906

... asi po 40ti leté práci v sirotčinci br. Hartwig zemřel a nyní tu působili manželé Kostomlatských. K 1. únoru 1906 jsem přijala místo opatrovnice k menším dětem. Vcelku zde bylo 45 dětí a bylo s nimi hodně práce. Na mne připadlo spravování všeho šatstva a prádla a jistě si dovedete představit, co takových 45 kluků roztrhá - zvláště je-li už předem všecko staré a vetché... Všední život v sirotčinci mne neuspokojoval. Byla jsem v zimě v létě připoutána k tomu věčnému látání, nedělní shromáždění bylo v domě a kromě babičky jsem s nikým jiným nemluvila, ano i domácí byli všichni zabráni svou prací. Jedinou společností mi byli ti malí chlapci, kteří ovšem rádi poslouchali nějaké pohádky, ale ani na ně moc nedošlo, leda někdy chvíli v neděli. Mezi vzácné výjimky patřila společná návštěva českobratrského kostela v Čermné, právě tam jsem vyslechla kázání na Mk 16, 17-18, které mne potěšilo... Jaká je v tom útěcha a síla: nic jim neuškodí, ale sami uplatňují dobrý vliv na jiné, dovedou se těšiti a sami budou žítí spokojeně - dobře se míti budou.

*Lydie Schillerová
z vlastního rukopisu „Dům otcovský“*

Potštejn

Domov

Měli jsme milou návštěvu, bratra kazatele Duška. Poprosila jsem ho, aby s námi vykonal večerní pobožnost. Jeho modlitba byla krátká a upřímná. Děkoval Bohu za všecko dobré, jež nám uplynulý den přinesl a v řadě darů nezapomněl ani na Domov. Je to tak zvláštní, napadlo mi, samozřejmě že děkujeme za zdraví, za pokrm i nápoj, i za přátele - ale domov?

A přece - což jsem neviděla na vlastní oči uprchlíky z Belgie - ženy a děti a starce na

ulici v cizí zemi, zatím co jejich muži bezmocně přihlíželi? Neslyšeli jsme o uprchlících z Polska, Španělska, ze severní Francie, kteří v našich dnech museli opustit všecko co měli a vydat se do útrap bezdomoví? Ale i zde u nás jsou někdy lidé nuceni opustit svůj domov a co je nejhorší, když se octnou bez domova děti. Zním takové případy, někdy smutné, někdy srdcervoucí. Jak často přišla rodina do takových nesnází, že stojí bezradně před otázkou: Kam s dětmi?

Někdy jsem s dětmi hovořila o mnohém, bývaly to pěkné besedy. Častěji jsme ku příkladu mluvily o tom, kolik asi lidí pracovalo na tom, co máme právě na stole. A byli to rolníci a řemeslníci všeho druhu, tkalci a dělníci v továrnách a jiní na plantážích

v horkých krajinách. Obchodníci a dopraváci. Lidé černí, bílí, žlutí a hnědí měli v rukou, co denně užíváme jako věc samozřejmou. A hle, je tu i Domov. A nebyli to jen zedníci a tesaři, skláři a zámečníci, pokrývači a jiní řemeslníci, kteří ho vystavěli. Bylo tu mnoho takových, kteří ve službě a z pověření nebeského Otce sirotků založili a udržovali Domov pro takové děti, jaké zde spatřujeme.

Pane Bože, děkujeme Ti za všecko, co jsi nám dnes dal. Za zdraví a sílu, pokoj a mír, za pokrm i nápoj, za Domov a přátele.

*Lydie Schillerová
z vlastního rukopisu „Mezi dětmi“*

Kristian David

17.2.1692 - 3.2.1751

Podivné jsou cesty Boží.

Byla to zvláštní cesta, již Bůh přivedl jednoho mladého muže z vesnice Ženkla-
vsky u Nového Jičína do města Holešova, aby se zde řádně vyučil u svého příbuzného tesařskému řemeslu. Tento mladík, jménem Kristian David, přišel do zcela odlišného prostředí, do poměrů, které dříve vůbec neznal a kterým proto nerozuměl.

Narodil se 17. února 1692 v Ženkla-
vě na Moravě u Nového Jičína z katolických rodičů, otce Jana Davida české národnosti a matky Rozíny, národnosti německé. Datum jeho narození nebylo tenkrát přesně známo, sám dříve uváděl, že se narodil „přibližně“ roku 1692, jeho životopisec hrabě Mikuláš Ludvík Zinzendorf a podle něj jiní psali, že to bylo „pravděpodobně“ 31. prosince 1690. Toto datum bylo pak uváděno ve všech publikacích o něm, i

na pamětní desce jeho hrobu. Teprve roku 1970 na žádost dánského vysla-
nectví v Praze o sdělení přesného data narození Kristiana Davida pro životopisný článek o činnosti tohoto muže v dánských koloniích pro publikaci Dansk Biografisk Lexikon bylo pátráno v matrikách římsko katolického farního úřadu ve Štrambersku. Jenže tam dlouho nemohli nalézt matriční záznamy ze Ženkla-
vsky z těch let. Teprve podrobným hledáním Státního archivu v Opavě v matrikách celé štramberské farnosti se zjistilo, že zápisy z let 1690-1692 obce Ženkla-
vsky byly tenkrát omylem vepsány do matriky obce Libiř z téže farnosti, a v této libiřské německy vedené matrice je na listě 49 česky připsána poznámka: „stal se omyl, náleží do ženklavského dílu na list 133.“ Na konci zápisů z roku 1692 je ještě další česká poznámka: „N.B. Tyto křty za ten 1692 rok patří mezi ženklavské do listu 133.“ Státní archiv v Opavě tak mohl svým pečlivým pátráním podat teprve dne 24. září 1970

konečnou a spolehlivou zprávu dánskému vyslanectví s fotokopii křestního zápisu i s poznámkami pro jejich lexikon a také definitivně rozřešit otázku správnosti data Davidova narození. (Archivum Unitatis Fratrum Herrnhut).

Z jeho vlastnoručně psaného „Lebenslauf“ uvádím: Kristian David jako každý malý chlapec v té době, doma pásal ovce a krávy. Později byl nějakou dobu čeledínem u koní, až konečně se začal učit tesařem doma u starého Ranftlera. Aby se mohl řádně svému řemeslu vyučit, byl jako šestnáctiletý

se i na svém novém působišti horlivě modlil na kolenou, vzýval všechny církevní svaté, třikrát denně klekal před mariánským obrazem, chodil na poutě a na různá procesí. Proto se mu dostávalo tajně posměchu od jeho spoludělníků, který ale zprvu vůbec nechápal. Do té doby jiná vyznání než katolické neznal. Také jeho nový mistr a mistrová jej poučovali, že klanění se obrazům, poutě a uctívání svatých jsou jenom lidská přikázání, vzývat a kořit se lze jen samému Bohu, svatí že nemohou nikomu pomoci, jenom Ježíš Kristus sám je ta cesta, pravda i život.

Kristian byl tím vším zmaten. A byl ještě zmatenější a plný otázek, když sám se stal v Holešově svědkem událostí a scén, které jím otřásl, kterým ale stále nemohl dobře rozumět. Ve svém vlastnoručně psaném životopise o tom později napsal: „...ve městě žili také počestní, poctiví lidé, kteří celým svým srdcem hledali Boha, ctili jej, a shromažďovali se tajně ke svým pobožnostem. Pro tato tajná shromáždění a pro zakázané knihy, které ukrývali, byli vyzrazení a dvanáct mužů bylo z nich uvězněno ve sklepech radnice. Ve svém vězení ale zůstávali radostné a dobré mysli, zpívající a modlice se k živému Bohu dny i noci tak srdečně, že mnoho lidí bylo velice pohnuto, protože je mohli sklepní dírou dobře poslouchati. Stále se tam shromažďovalo mnoho lidí, kteří jim naslouchali, někteří je proklínali, ale většina byla dojata k slzám.“

Také Kristian David byl tím velmi dojat, jak napsal, i když stále nechápal, oč vlastně jde. Chtěl se proto dobrat správného poznání rozdílu mezi jeho katolickým náboženstvím, tak jak byl v něm utvrzován doma jezuitů, a vírou evangelickou, o jaké mluvili při řemesle tajní protestanté, jeho mistr a spoludělníci, a také chtěl poznat i víru těch, kteří tak radostně zpívali přes své utrpení v žaláři, víru Bratří.

svými rodiči poslán k příbuznému, tesařskému mistru Ranofreji do Holešova v roce 1708, kdy tam právě Jan Zikmund Rottal zahájil stavbu nového farního kostela namísto nedostačujícího starého gotického kostelíka. Dostal se tak do rodiny, která byla katolická jen podle jména, ale srdcem, smýšlením byli její členové tajnými evangelíky. Z domova byl vychován přísně katolicky, navíc utvrzen neustálým působením jezuitských misí ve fulneckém kraji. Proto

V Holešově žila také početná židovská náboženská obec v ghettu na okraji města, která zde měla svou starou synagogu a vážené, učené rabíny. Kristiana Davida k nim dovedla jeho touha poznat i jejich víru a dobrat se konečně pravdy, rozřešit otázku, která jej trápila: která církev na světě je vlastně ta pravá? Na jeho dotaz, jaké jsou rozdíly mezi vírou katolíků a protestantů, dostal od židů odpověď: „Obojí nemají pravdu, proto se hádají. Kristus není ten zaslíbený Mesiáš, ten teprve přijde, Bůh je jen jeden, ne ve třech osobách.“ O Novém zákoně mluvili s despektem a snažili se jej přesvědčit, že oni jediní jsou pravým Božím Izraelem. Když pak od nich slyšel, že židé byli kdysi Božím lidem, vyptával se jich na jejich víru podrobněji, na svátky, sabath a nov měsíce. A když mu řekli, že Bůh sám dal jejich otcům svůj zákon skrze Mojžiše, a když viděl jejich vážnou opravdovost a horlivost ve víře v jednoho Boha, který mluvil s Abrahamem a Mojžišem, usoudil, že právě náboženství je asi židovské, protože bylo první, nejstarší, a zatoužil stát se také židem. Chtěl se tím dobrat konečného východiska ze svého zmatku. Ale ani zde je nenašel. Dál prožíval neustálé velké duševní boje, v nichž si nevěděl rady. Do té doby neměl nikdy v rukou Bibli, neznal ji, protože jezuité a tehdejší katolická církev nedovolovala lidu číst Bibli. Její čtení a výklad byl vyhrazen pouze kněžím.

Až v roce 1710 se mu náhle dostalo vyjasnění. Jednoho dne našel náhodou na půdě domu svého mistra ve střeše pod došky ukrytou Bibli. Teď měl v rukou klíč k řešení mnoha otazníků, které jej doposud znepokojovaly. Tajně, ale velmi pozorně přečetl několikrát Starý zákon, aby zjistil, zda proroctví o Kristu v něm uvedená, se splnila. Došel tím k přesvědčení, že Ježíš je Kristus, zaslíbený Mesiáš. A když si dobře osvojil

i Nový zákon, došel k závěru, že Bible je Slovem Božím. A když jedna podstatná věc je pravdou, pak všechno, co je napsáno, musí být také pravdou, řekl si. Tajně dychtivě čítal v této knize, srovnával Starý zákon s Novým zákonem až poznal, že Bůh, který se ve Starém zákoně ukázal jako Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, je v Novém zákoně stejný jako Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Horlivým čtením Bible dospěl k názoru, že toto biblické, evangelické náboženství je nejlepší a pravdivé a rozhodl se, že ihned po vyučení řemeslu se stane protestantem (Viz Christian David's Lebenslauf v Archivum Unitatis Fratrum Herrnhut - Ochranov)

Když se vyučil, bylo mu asi 20 let. Vypravil se ihned z moravského Holešova do Uher - na Slovensko, aby se stal evangelíkem, protože na Moravě to bylo v té době nemožné. Dostal se nejprve do Trenčína, kde poprvé vešel do evangelického kostela. Ačkoliv tam slyšel kázání v české řeči - byla to bohoslužebná kraličtina - nerozuměl tomu dobře. Když však uslyšel písně, jeho srdce opět bylo tak radostně pohnuto jako kdysi v Holešově, kdy byl zpěvy Bratří z vězení tak hluboce dojat. Ale nezdržel se v Trenčíně, cestoval dál do Trnavy, aby vyhledal německy mluvící luterány. Dostal práci v jednom katolickém klášteře, tam jej ale mniši chtěli dát upálit, když se dověděli o jeho úmyslu stát se luteránem. Zachránil se útekem do Modré. Tamní luterský farář mu však na jeho žádost o přijetí do církve sdělil, že nedávno byl vydán přísný zákaz, že nesmí být nikdo přijat do luterské církve v celých Uhrách, kdo přichází z císařských zemí, a to pod přísnými tresty. Ať potom kamkoliv v celé říši přišel, všude byl pro své rozhodnutí stát se evangelíkem odmítán i pronásledován.

Vydal se proto přes Čechy do Lipska, avšak tam se mu zdáli luteráni příliš

škrobení a chladní, příliš ortodoxní a tvrdě studení. Viděl tam také takovou bezbožnost, že se obával o spásu své duše; jeho ideálem byla perla veliké ceny, hledal to čisté náboženství srdce, to pravé biblické křesťanství. Odešel proto do Berlína, ale ani tam nebyl přijat, protože pocházel z nepřátelské habsburské císařské země. Znechucen opustil Berlín a uchytil se jen jako čeledín u proviantního vojenského vozu, s nímž se zúčastnil tažení na sever. Po porážce německé armády u Strahlsundu se konečně po mnoha útrapách a pronásledování dostal do Zhořelce v Lužici. Zde se projevilo jeho zvláštní životní Boží vedení plnou mírou. Ve Zhořelci se konečně setkal s věřícími lidmi, stejně horlivými a toužícími po čistém křesťanství. Usadil se mezi nimi, ale brzy na to pak těžce onemocněl. Ochrnul na ruce i nohy po dlouhých dvacet týdnů. Tito pietističtí křesťané se jej ujali jako svého bratra, jejich kazatel Schwedler jej každý den navštěvoval a pečoval o něj. Kristian David dosud nic takového v životě nezažil. A tak našel v pietistických kruzích to duchovní bratrství a pomoc.

(pokračování příště)
Ludmila Plecháčová

Petr z Mladoňovic

zemřel před 550 lety

Životní dráha Mistra Petra z Mladoňovic je nám dobře známa jen zčásti. Narodil se asi v r. 1390 v jihomoravských Mladoňovicích. Poprvé se s jeho jménem setkáváme až v roce 1409, kdy ho M. Jan Hus prohlásil bakalářem svobodných umění. Víme pak o něm, že v r. 1414 působil v Litevské koleji (kolej královny Hedviky). V témže roce byl vyslán jako sekretář pana Jana z Chlumu, vyslance Univerzity na koncilu a jednoho z Husova

průvodců na cestě do Kostnice. Z té doby pocházejí také jeho dva spisky: Zpráva o M. Janu Husovi v Kostnici a Vyprávění o Mistru Jeronýmovi Pražském a jeho upálení v Kostnici.

V roce 1416 byl slavnostně prohlášen magistrem. Brzy se vypracoval mezi přední mistry University jednak pro svoji píli, jednak jako jeden z žáků Husových. V prosinci roku 1420 se stal jejich mluvčím při jednání s táborskými kněžími a zástupci táborské obce ve Zmrzlikovském domě v Praze. V roce 1426-1427 byl děkanem artistické (filosofické) fakulty. Byl také kazatelem při kostele sv. Michala v Praze. Pak pobýval delší čas mimo Prahu, snad v Hradci Králové, když před tím byl jako kazatel vyslán do Kutné Hory (v roce 1421 odtud musel odejít, Kutné Hory se zmocnil král Zikmund). Nějaký čas byl také, patrně jako kazatel, v Batelově na jižní Moravě. Tam dokončil církevní-právní spisek o volbě církevních hodnostářů (Registrum materiarium decreti). V roce 1433 krátce pobýval v Praze, protože se účastnil alespoň části jednání o kompaktáta. V roce 1439 ho vidíme jako faráře u sv. Michala v Praze. Stal se i rektorem University. Smířil se s husitským arcibiskupem M. Janem Rokycanou a účastnil se i jednání ohledně Rokycanova uznání papežem v letech 1446 a 1448.

Byl člověkem velmi učeným, měl i svoji knihovnu a příležitostně i spisoval - vedle již jmenovaných děl je autorem komentářů k některým Aristotelovým spisům (jde však o záznamy jeho posluchačů). Největší význam však mělo jeho dílo, týkající se života Husova a Jeronýmova. V překladech a výtahu se stalo majetkem celého protestantského světa.

Ještě závěrem: Souhrnná informace o jeho životě a díle je z pera I. Hlaváčka (Úvodní slovo, in: Ze zpráv a kronik doby husitské. Praha 1981).

Dr. Vladimír Sakař

První bratrský kancionál

1501-2001

Před pěti sty lety vyšel na světlo světa první bratrský kancionál. Byl to první český tištěný kancionál vůbec a proto by bylo záhodno si tohoto důležitého mezníku povšimnout.

V knihopise jej najdeme pod číslem 12.853 s názvem uvedeným v hranaté závorce a s otazníkem: *Písne chval božských*. Do dnešní doby se totiž zachoval jeden exemplář, který vlastní Národní muzeum Praha (sign. 25 F 3), je ale defektní, schází titulní strana zpěvníku. Tak je jeho název dodnes nejistý, a výše zmíněný pouze orientační. Zpěvník je svázan s Kalendářem, který k němu nepatří a jenž je o několik málo let starší. Co lze o tisku říci po stránce formální? Je tištěn ve velikosti osmerky, každá složka obsahuje 8 listů, v přibližném rozměru 155 x 97 mm. Listy jsou číslovány, někde chybně. Sloupce tvoří pravidelně 19 řádků, použito bylo stejných tiskařských typů jako v případě Kalendáře. Výzdoba je poměrně chudá, na některých místech jsou pouze ručně dokreslené rubriky. Písne jsou tištěny jen jako text bez notového záznamu. Na konci je připojen jejich abecední rejstřík. Barva tisku pouze černá. Přestože ztrátou titulního listu jsme ochuzeni o důležité bibliografické údaje, lze určit na základě typologického rozboru tiskárnu. P. Spunar (viz seznam literatury na konci článku) porovnáním několika písmen s tabulkami Tobolkovými a Haeblerovými zjistil, že se jedná o dílo pražského impresora Severýna. Jediným údajem o době vzniku je zápis před rejstříkem: *Dokony su tyto pjesničky vochtáb božieho křtěníe. Letha Božieho Tisicieho Pietisteho Prvníjeho* (tedy 13. ledna 1501).

První stránka kancionálu začíná

slovy „Vesele zpievajme boha otce chvalme žeť nam syna sveho jednorozeneho vydal na vykúpenie narodu lidskemu...“ Že se jedná skutečně o kancionál Jednoty, dosvědčuje provenience písní. Je jich pravděpodobně 87 (zmatky v počtu působí na několika místech nesprávné číslování a absence jednoho listu). Lukáš Pražský je autorem 11 z nich, 4 jsou připsány Matěji z Kunvaldu, 6 Janovi Táborskému, zbytek tvoří z poloviny písně, které sebral husitský kněz Václav Miřinský, tři jsou z kancionálu Jistebnického, několik jich je přeloženo z církevního graduálu nebo jiných latinských církevních písní. Nachází se zde i známá *Radujme se vždy společně* (autory Gabriel Komárovský a Matěj z Kunvaldu), jež je považována vůbec za první bratrskou píseň, dle tradice společně zpívanou po volbě prvních tří bratrských kněží ve Lhotce u Rychnova v roce 1467. Vysledovat lze i určité tematické řazení písní. Nejprve jsou uvedeny o Bohu Otci a Stvořiteli, potom o narození Páně, písně postní, o vzkříšení, o Duchu svatém, o apoštolech a svatých, o večeři Páně, atd.

Do Rohova kancionálu (1541) bylo z tohoto pojato celkem 53 písní, do Šamotulského (1561) 52, u některých došlo ke stylistickým změnám. Je zřejmé, že první kancionál se stal základem dalších bratrských zpěvníků, jak to bylo později v Jednotě při vydávání písní zvykem.

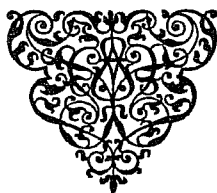
Jiří Just

Literatura:

Hrejsa, Bohuš, *Kancionály v Jednotě bratrské*, in: Reformační sborník 4 1931, s. 11-47 (na konci článku abecední seznam písní s poznámkou o jejich původu, příp. otištění v kancionále Rohově nebo Šamotulském)
Knihopis, díl II, 1501-1800, část VII „Písne-Ř“

Müller, Joseph Th., *Hymnologisches Handbuch zum Gesangbuch der Brüdergemeine*, Herrnhut 1916

Spunar, Pavel, *Příspěvek k dějinám severýnské tiskárny v Praze*, in: ČČM 122 1953, s. 56-61 (důvody teorie o vzájemné nezávislosti obou tisků - Kalendáře a kancionálu)

ekumena

Světový den modliteb

2. března 2001

Světový den modliteb žen slaví svůj každoroční Den modliteb v pátek 2. března 2001.

Bohoslužebný program přichází z ostrovů Samoa v Tichém oceánu, kde jej připravily tamní křesťanky. Samoa tvoří jednu z nejmenších zemí světa, která se skládá ze 2 hlavních a 8 menších ostrovů. Hlavním městem a ústředním sídlem vlády a obchodu je Apia. Lidé tu žijí prostě. Život se soustřeďuje kolem rodiny. Náboženství je jedním z nejdůležitějších aspektů

kultury na ostrovech Samoa a je vtěleno do hesla země „Samoa je založena na Bohu“.

„Promyšlená modlitba - požehnaná služba“ jsou slova, kterými se na nás obracejí mnozí lidé této země, a proto bychom měli mít oči, které vidí, uši, které slyší a srdce, která odpovídají. V tomto dni se sejdou muži, ženy a děti ve více než 180 zemích světa a my vás v České republice zveme, abyste se k nám připojili.

Skrze tento Den modlitby necht najdeme moudrost a odvahu jednat velkoryse, s respektem a se soucitem.

MU

PÍSNĚ

Řadu let pracovala Zpěvníková komise (G. Zvěřina, J. Halama sn., J. Halama jr., Jan Halama, M. Matouš, B. Kejř) na přípravě nového zpěvníku. Pak se stalo zřejmým, že v Jednotě bratrské již není o tento typ písní zájem. Ochránovský seniorát však není tak velký, aby si mohl dovolit vydat vlastní kancionál. Zároveň však např. sbory v Turnově a Poštějně nemají dostatek zpěvníků a v ostatních sborech by jistě také přivítali obohacení stávajícího počtu písní. Proto bychom chtěli v tomto ročníku našeho časopisu vydávat, jako přílohu (zvládneme-li to technicky), jeden dvojlist s písněmi, které v Bratrském zpěvníku nejsou. V každém čísle bude část Přílohy obsahovat písně podle církevního roku (tentokrát pašijní), ostatní budou obecnější. Většinou se nejedná o písně zcela nové, ale přijali jsme i ty, které se v jiných církvích osvědčily. Toužíme, aby i k nám promlouvaly a abychom jimi oslavili svého Pána.

zprávy ze světové UF

NÁVŠTĚVA V KONGU. Bratři E. Schmid ze Švýcarska a J. Kavageme z Tanzanie navštívili ve dnech 12. - 20. října 2000 východní část Republiky Kongo, aby zde hovořili se zástupci „Eglise moravienne“, skupinou která se hlásí k Unitas fratrum. Cílem cesty bylo zjistit, o jak velikou skupinu se jedná, jakou má strukturu a jaké cíle. Podle jejich vlastních údajů dnes mají 4.500 členů. Setkání se konalo v městě Lubumbashi. Na základě zprávy pak musí Rada Jednoty rozhodnout o dalších krocích. Cesta byla podporována misijním programem Jednoty „Nové svědectví světu“.

BERLÍN. 12. listopadu 2000 se konalo v Berlíně slavnostní otevření sborových prostor sboru Berlín-střed. V průběhu uplynulého roku sborové prostory dvakrát vyhořely. Poprvé byl požár způsoben na silvestra 2000, kdy do sborových místností vletěla světlice. Podruhé vznikl požár těsně před dokončením oprav a to z nedbalosti stavební firmy. Při slavnostním otevření se sjelo na 120 účastníků z obou berlínských sborů i dalších sborů Jednoty.

ORDINACE FARÁŘE Z NEPÁLU. Během 254 let své historie zažil sbor Jednoty ve Fulnecku (Velká Británie) některé neobvyklé události a tak snad nebyl nikdo příliš překvapen, když se zde 27. září 2000 konala ordinace prvního faráře Jednoty v Nepálu. Bratr Nagendra Kumar Pradhan nevěděl do poslední chvíle, zda mu cestu do Británie povolí. Pas dostal až půl hodiny před odletem z Delhi. Bratr Pradhan se narodil v Darjeeling, v Severní Indii. Biblická

studia absolvoval v Kanadě a potom odešel do Nepálu. Od roku 1997 pracuje v Jednotě a v Kathmandu shromáždil 45členný sbor. Po své ordinaci odcestoval bratr Pardhan dále do Surinamu, kde se účastnil semináře světové Jednoty, určeného pro mladé teology.

RADA SVĚTOVÉ JEDNOTY. Ve druhém volebním kole byl za předsedu Rady Jednoty na roky 2001 - 2002 zvolen bratr Angetile Musomba, předseda provincie Tanzanie - Jih. Na jednání Rady Světové Jednoty, které se má uskutečnit 14. - 21. 2. 2001 na Jamajce, musí být zvolen jeho zástupce a nově ustanoven Poradní výbor (Advisory C.). Na programu Rady jsou vedle zpráv a voleb také přípravy synodu Světové Jednoty v r. 2002 a situace v České provincii.

NOVÁ PŘEDSEDKYNĚ. Při mimořádném synodu Západointické provincie 6.-8.12.2000 na ostrově Antigua byla zvolena za předsedkyni provincie sestra Roslyn Hamlinová, místní kazatelka. Nastupuje po br. J. Nicholasovi, který byl ve funkci pouze půl roku. Sestra Hamlinová je ve Světové Jednotě bratrské vedle sestry Jackie Mortenové z Britské provincie druhou ženou, která předsedá provinční radě.

ALBÁNIE

- nová misijní práce Jednoty

Albánie byla jedinou zemí v Evropě, na kterou dozírali čínští komunisté. Když spadla železná opona ve zbytku Evropy, spadla také v Albánii.

Illyrové, předchůdci dnešních Albánců, přišli do jižní Evropy kolem roku 1000 př. Kr. z balkánského poloostrova. Od té doby si udržují stále svůj illyrský jazyk. Během turecké okupace ve 14. století se stala většina obyvatelstva muslimy. Za komunismu v letech 1945-1991 se oficiálně stali nevěrci. Od té doby došlo k velikým změnám. Dánská Jednota bratrská udělala velký reálný krok, aby získala lidi pro křesťanství. Velký počet Albánců žije na území bývalé Jugoslávie v Kosovu. Je to místo, kde mnoho lidí bojovalo proti svým sousedům. Z Dánské misijní společnosti jsme získali od br. Tima Byerlyho zprávu, která obsahuje tento podivný příběh:

„Bylo rozhodlo pozvat na velikonocní neděli do hlavního města Tirany všechny členy z 10 měst v Albánii, v nichž jsou nové misijní stanice Jednoty. Přišlo kolem 250 lidí. Mnozí z nich vstávali velice brzy ráno, aby přišli do Tirany včas. Tento den se stal nezapomenutelným dnem pro nás všechny a já myslím, že byl současně vyvrcholením našeho misijního díla na tomto místě. Dostali jsme dovolení konat bohoslužby v Kongresovém paláci, který patřil bývalému komunistickému režimu. Nemyslím, že mezi účastníky bylo mnoho těch, kteří byli předtím uvnitř této budovy. Ale všichni znali tento palác z televize. Když nyní přišli dovnitř, uviděli velký kříž a stali se svědky křesťanské bohoslužby. Do očí mnohých lidí vstoupily slzy. Velké bohoslužby přenášela státní televize a následu-

jící den v plné délce i rozhlas. Po bohoslužbě bylo rozdáno na 300 dětských biblí a 200 biblí pro dospělé, aby je vzali domů pro své rodiny a těm, kdo se nemohli zúčastnit.

Několik žen vyšlo později z budovy s biblemi v rukou a setkaly se s hlídajícími vojáky. Jeden z nich je zastavil a žádal je, aby mu přečetly něco z této knihy, protože, jak řekl: „Jsem věřící, ale nikdy jsem neměl možnost si v bibli číst.“ On i všichni ostatní vojáci dostali biblí. Ženy pověděly, že to pro ně byla obdoba toho, co právě slyšely z velikonocního evangelia. Tam to také byly ženy, které přinesly zprávu Ježíšovým učedníkům a ony ji mohly nyní přinést albánské armádě. - Byla to armáda, která pro podobnou činnost uvěznila mnoho lidí během let komunistického režimu v Albánii...

Křesťanské středisko v Tiraně

Město Hostelbro v Dánsku vyhlásilo sbírku, která vynesla 125.000 amerických dolarů na velký společný projekt v Albánii. Mohli jsme opatřit zařízení pro křesťanské středisko v Tiraně. Zakoupili jsme celé jedno poschodí ve zcela nové budově v centru města. Máme zde modlitebnu, místnost pro setkávání dětí a třídu pro víceúčelové vzdělávání. Je to dobré místo pro pořádání vzdělávacích kurzů pro naše vedoucí z celé Albánie. Máme zde také kancelář pro všechny misijní projekty. Jeden dánský dentista nám daroval přístroje a materiál k vybudování zubní kliniky, která umožní příjmy pro naši misi. V neděli 15. října 2001 budeme mít velkou slávu, spojenou s bohoslužbou a zasvěcením modlitebny. Očekáváme hosty z celé Albánie a Dánska.

Křesťanská práce pro dospělé

Od začátku naší misie v Albánii jsme byli žádáni, abychom přinášeli evangelium dětem a mládeži. V některých

městech jsme nyní začali s biblickými hodinami pro dospělé, zvláště pro ženy, které se scházejí ve skupinách. Snad nejdůležitějším prvkem v těchto činnostech je zkušenost křesťanského společenství. Nyní začaly diskuse, jak se spojit s lidmi z ostatních měst. Je touha uspořádat tábory a jiné společné skupiny. Ve všech těchto rozhovorech bylo často zmiňováno to úžasné společenství ve velikonoční neděli v Tiraně.

První albánský student teologie

Edgar Papaligori, dnes mladý muž a kdysi člen jednoho z prvních dětských klubů od roku 1993, studoval 2 roky na Valdenské fakultě v Římě. Vede si dobře. Doufáme, že za několik dalších let se stane prvním pastorem pro naše sbory. To je velké povzbuzení pro práci v Albánii. Studijní výlohy zaplatila Rada dánské misie, ale pro tento projekt potřebujeme naléhavě sponzory.

Návštěva města Pogradec

Slíbili jsme, že v červnu navštívíme město Pogradec, které leží blízko hranice s Makedonií. Tam máme 2 kluby - jeden

dětský a druhý pro mládež. Nyní by tam rádi ustavili také skupinu žen. V Pogradci je i sbor s asi 50 členy. Začali jsme s programem křtu dětí. Nikdo tady nebyl pokřtěn, ale mnoho lidí o křest žádá. Slíbili jsme, že jakmile kandidáti získají dostatek znalostí, uspořádáme bohoslužby spojené se křtem. Problémem je, že většina našich členů v celé Albánii pochází z muslimských tradic. Myslím, že je nutné, abych se v Pogradci nějaký čas zdržel. Náš pobyt zahrnuje Svatodušní neděli. Mluvili jsme o Duchu svatém a významu letnic.

Na svatodušní neděli nám bylo dovoleno uspořádat bohoslužby v zahradách bývalého diktátora Envera Hodži v jeho letním sídle blízko Pogradce. Je to nádherný park, který byl pro lidi nepřístupný, ale nyní je všem otevřen.

*podle zprávy
bratra Ankjaera T. Poulsena*

Br. Poulsen je členem Misijní rady Jednoty bratrské v Dánsku a slouží na novém misijním poli v Albánii. V roce 1993 tam začala pracovat řada klubů pro mládež, nyní je práce i s dospělými rozšířena v 10 městech.

Z Grónska do Spojených států amerických

Roku 1733 přistáli v Grónsku tři bratři z Ochranova, aby tam podpořili práci Dánsko-hallské luterské misie, při níž nedocházelo už 12 let k žádnému obrácení mezi domorodci. Byli to Matouš Stach, jeho bratranec Christian Stach a Christian David - všichni původem z moravského kravařska. Museli pracovat nezávisle, protože nacházeli velice málo

styčných bodů pro hlásání evangelia. To vyžadovalo velkou trpělivost, odvahu a lásku. Ale Pán je neopustil. Jedním z největších příkladů moci slov Pisma je příběh velmi skeptického Eskymáka jménem Kajarnak. Když uslyšel zvěst Velkého pátku, jeho chladné srdce roztálo a on poprvé porozuměl, co Pán Ježíš pro něj osobně učinil. Na Velikonoční neděli v roce 1739, po těžkých šesti letech, byl Kajarnak s celou svou rodinou od misionářů pokřtěn. Sám se stal velkým svědkem evangelia.

Misijní dílo rostlo pomalu, ale vytrvale. Ze šesti stanic vznikly sbory

se 1630 členy, které Jednota bratrská předala státní luterské církvi. Dne 5. srpna 1900 se věřící Eskymáci shromáždili ve více než 250 domorodých člunech a kajacích v přístavu proti městu Lichtenau. Slavili sv. večeři Páně a zpívali oblíbené chorály, doprovázené šoupátkovými trombóny. Podle očitých svědků bylo zaznamenáno největší množství obyvatel Grónska, kteří se kdy shromáždili na jednom místě. Byl to poněkud smutný, ale také triumfální okamžik v historii Jednoty bratrské v Grónsku.

Když jsem v roce 1995 navštívila historický kostel Bethabara blízko Winston-Salemu v Sev. Karolině, toužila jsem spatřit i místo posledního odpočinku MATOUŠE STACHA. Hřbitov je poměrně daleko vzdálen od kostela, který s hospodářskými budovami (chlévem a seníkem) tvoří část muzea. Jeho průvodkyně, oblečené do německých krojů 18. století, provádějí návštěvníky nejen kostelem, ale i přílehlými místnostmi, kde je vystaveno hospodářské a kuchyňské náčiní i oblečení lidí té doby. V nejstarší části hřbitova Bethabara jsem ve vysoké trávě jen setři našla Stachův hrob. Vedle jeho náhrobního kamene stojí památník, který vypovídá o misijních činech tohoto průkopníka misie Jednoty bratrské v Grónsku. Historický kostel Bethabara byl postaven na místě, kde M. Stach žil v posledních letech svého života a kde také v r. 1787 zemřel, daleko od své moravské vlasti.

V Lake Auburn ve státě Minnesota leží na hřbitově Jednoty bratrské tělesné pozůstatky Dr. JOHNA HINZE, který se účastnil rozloučení a předání 6 moravských sborů státní luterské církvi v r. 1900. Dr. Hinz také sloužil 12 obtížných let v nehostinné grónské zemi. Odešel do Bethlehemu v Pennsylvánii, aby se naučil anglicky. Potom působil v duchovní službě na Aljašce

více než 28 let. Napsal krásnou knihu „Henzina Hinzová“, která vypráví o těžké, ale vše překonávající cestě víry své manželky, která v Grónsku zemřela. On sám získal čestný doktorát na jedné německé univerzitě za svou knihu „Historie jazyka Eskymáků od Aljašky po Grónsko“, která svědčí o jeho vzdělanosti. Kniha se zabývá vývojem eskymáckého jazyka na Aljašce až k jeho rozvoji na Labradoru a nakonec v Grónsku.

Připravila Marie Ulrichová

Matouš Stach

VERITAS,

historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, pořádá tradiční seminář pro učitele a zájemce o dějepis, češtinu a občanskou nauku, a to dne 17. března 2001, t.j. v sobotu, v 10 hod. Seminář se koná v sálku na faře ČCE v Pardubicích, Sladkovského 638. Přednáška Dr. Vladimíra Sakaře má název: Tzv. „kacířská“ hnutí v českých zemích v době předhusitské. Přednáška Doc. Dr. Evy Melmukové bude na téma: Valdenštit v Evropě, včetně českých zemí. Všichni zájemci jsou srdečně zváni.

náš seniorát

Křižovatky

Každý sbor, denominace nebo proud uvnitř křesťanstva, ačkoli jsou tvořeny rozdílnými lidmi, vykazují převažující ráz, styl či osobitě zabarvení spirituality. Každá taková skupina sdílí do značné míry společné představu jak má vypadat křesťanský život, co je žádoucí, co méně a kde jsou hranice, za něž jít nelze. Mohli bychom snad říci, že každá taková částka všeobecné církve má svého ducha, který na nás dýchne třeba už při vstupu do bohoslužebných prostor. Pokud bychom jej přirovnali k vodě, je zřejmé, že voda může být minerální, destilovaná, se šťávou nebo jinými přísadami, které ji zabarví, někdy k dobrému, jindy nikoli. Naše skupina sborů nedávno prošla obdobím ujasňování své identity v souvislosti s „novým směřováním“ v JB. Nyní jsou na řadě další otázky ohledně vlivů, které na náš seniorát / distrikt doléhají ze strany ČCE a Kontinentální provincie, jejichž součástí jsme se nedávno stali.

Předkládáme zde čtenáři schéma, o němž věříme, že navzdory zjednodušením, jichž se nutně dopouští, o něčem vypovídá:

Velká protestantská církve	Evangelikální církve	Pentekostální církve
ČCE	BJB, CB, ECM	AC, KS

Uvedené členění českého protestantis-
mu podle tendencí, které v jednotlivých
církvích převládají se jeví jako opod-
statněné hned v několika ohledech:

1) **Historické / nově vzniklé.**
Předchůdkyně ČCE byly v naší zemi
tolerovány již od r. 1781. Další církve
zde vznikly až zhruba po 100 letech:

Obnovená jednota bratrská 1870, Jednota českokobratrská (nynější CB) 1880, BJB 1885, ECM až po I. světové válce. Církev a nenedominanční sbory v pravé části tabulky vznikly teprve během posledních 10 let.

2) Přílnavost k liturgické tradici.

Církev v levé části tabulky dodržuje formální bohoslužebný pořádek, používá liturgii a připravené modlitby. Její bohoslužby působí vážným dojmem. Oproti tomu čím dále postupujeme v tabulce doprava, tím je vazba na liturgickou tradici volnější, bohoslužby jsou spontánnější a některé jejich části improvizované.

3) **Správa.** Některé církve vpravo, jmenovitě BJB a KS, mají kongregační zřízení. To znamená, že jsou jen volně spojeným svazkem sborů, jejich ústředí nemá vůči sborům žádné pravomoci. Obě jmenované denominace jsou jednoznačně pro odluku církve od státu. Celkově by šlo body 2.) až 4.) vyjádřit zkratkou: Duch versus struktura / tradice. Neplatí to však absolutně, neboť napravo může být struktura autorit značně pevná.

4) **Vzdělání duchovenstva.** Vlevo je vyžadováno absolvování teologické fakulty, důraz je kladen především na intelektuální úroveň, šíří znalostí. Vpravo slouží Slovem a svátostmi obvykle laici nebo absolventi dvouleté biblické školy. Kritériem pro začlenění učiva do osnov biblické školy bývá jeho bezprostřední použitelnost ve sborovém životě, o čemž rozhoduje vyučující na základě svých zkušeností z vlastní kazatelské praxe. Vzdělání samotných vyučujících je přímo úměrné postavení školy ve výše načrtnutém spektru. Zatímco na Evangelické teol. fakultě musí být vedoucí katedry alespoň docent a na Evangelikálním teol. semináři převažují vyučující s mgr. vzděláním příslušného směru, na Zinzendorfově škole vyučují budoucí kazatelé i ti, kdo sami rádným vzděláním

v oblasti teologie či oborů s ní souvisejících neprošli. Zde je však dlužno připomenout, že v samotném Písmu má termín „vzdělání“ obvykle význam jiný, než v současném užívání.

5) Liberálové / fundamentalisté.

Začlenění do toho či onoho tábora dotyčného potěší jen málokdy. Osoba je také jen výjimečně zcela liberální nebo fundamentalistická, tím méně to lze říci o celku denominace. Na druhou stranu zde ale jsou reálně zaznamatelné tendence k jednomu z těchto pólů. Záleží také na osobním stanovisku hodnotícího. Pozorovateli stojícím zcela vlevo se i evangelikálové mohou jevit jako fundamentalisté. Představitelé středu načrtnutého spektra takové ztotožňování odmítají (K. Taschner, Co je evangelikální teologie? Bratrská rodina 8-9,10/2000). Názory zastávané křesťany středu tabulky nejsou průměrem obou krajností, ale úsilím o věrnost Písmu (proti liberálním kompromisům) a zároveň o kritické myšlení a neagresivní zvěstování (tím se zase liší od fundamentalismu).

K fundamentalismu netíhne jen pentekostalismus. Např. časopis Zápas o duši je jak fundamentalistický, tak nepentekostální. Naopak jedinci otevření pro nadpřirozená charismata mohou být rozptýleni po celém spektru denominací a nemusí být nutně fundamentalisty. Navíc mezi třemi sloupci tabulky nejsou ve skutečnosti ostré hranice, ale spíše pozvolný přechod. Mezi oběma krajními póly však existuje napětí: jejich představitelé nespátřují v rozhovoru s druhou stranou žádný užitek, proto se navzájem ignorují, nebo příležitostně vystřelí nějaké prohlášení, kterým konstatují, že myšlení druhé strany je nepřijatelné. V jejich terminologii pak liberál = bezbožník, fundamentalista = nebezpečný fanatik. V kterých konkrétních bodech se cesty rozcházejí? Začneme tím nejdůležitějším:

a) **Písmo.** Už zakladatelé Evangelické teol. fakulty razili tezi, která je právem dosud předmětem sporu. Podle nich Písmo není Božím slovem, ale Slovo je kdesi za Písmem (S. Daněk). Výrok je dvojznačný. Pro někoho může znamenat pokorné očekávání, že jej Pán, který není ztotožnitelný s literou, milostivě osloví při rozjímání nad Písmem. Takový postoj by byl v souladu s Kristovými slovy (J 5, 39-40), podle nichž Písmo odkazuje ke svému Zdroji. Žel v praxi se leckdy uplatňuje druhý přístup, totiž volné nakládání s Písmem, „odvysvětlování“ nepohodlných pasáží. Takový teolog potom připomíná právníka, který chytře kličkuje mezi paragrafy ve snaze obhájit kriminálního. „Prostý“ věřící se ale těžko brání dojmu, že před Bohem jde spíše o přímost než o učenost. Evangelikál se oproti tomu staví „pod“ Písmo. Řád Unitas Fratrum se nachází jednoznačně v evangelikálním pásmu: „Písmo je jediným měřítkem učení a víry UF.“ (§4 Základu Jednoty, 1995) Dále Řád rozvádí, že střed Pisma je třeba hledat ve slovu o kříži, a průběžně se tázat po zdravém učení. To je zase vymezení proti druhé straně, vůči fundamentalismu, který by si chtěl být příliš jistý neomylností Pisma i ve věcech, na které Písmo svou pozornost nezaostřuje (geologie, biologie, geografie, historie). Jakou autoritu Biblii příznáme zdaleka není jen akademickou otázkou, ale bezprostředně ovlivňuje život církve. Uvedeme několik příkladů.

b) **Vylučná jedinečnost Božího vtělení v Kristu** a nenahraditelnost spasení, které získal. To je, spolu s vírou ve vzkříšení, vlastní jádro křesťanství. Klasičtí liberálové odmítali i Kristovo vzkříšení. To dnes není časté. Navzdory tomu se mnozí zdráhají jít celou cestu a přiznat Kristu svrchovanost a pozici nesrovnatelnou se zakladateli jiných světových náboženství. Proto vedou s představiteli jiných náboženství jen

dialog, nepokusili by se přesvědčovat je o Kristově jedinečném Synovství - jak by mohli, když tomu sami nevěří. Sem patří ti, kdo se modlí či meditují s představiteli náboženství stojících mimo žido-křesťanskou tradici.

c) **Misie,** výraz Obnovené Jednotě tak vzácný, se pak některým současným teologům stává neslušným slovem. Jen vzpomeňme, jakou bouří nevole vyvolala mezi některými faráři ČCE výzva k modlitbám za muslimy.

d) Schvalování nebo aspoň **tolerování nestandardní sexuality** členů církve. „Standardním“ v této souvislosti rozumíme to, co Řád UF: „Unitas Fratrum považuje za posvátnou povinnost držet ideál křesťanského manželství tak čistý, jak byl dán našim Pánem v jeho učení, totiž že křesťanské manželství je nerozlučným svazkem a vyžaduje celoživotní vzájemnou věrnost muže a ženy v myšlenkách i činech.“ (§657, 1995) V tomto světle je značně nesrozumitelné jednání posledního synodu Kontinentální provincie, který se blíží k uznání, ba dokonce i žehnání homosexuálních partnerství. V ČCE, kde působí aktivní pro-homosexuální lobby, se tak již děje.

e) **Církevní kázeň** je v levé části spektra zcela neznámým pojmem, hranice mezi světskou společností a církví jsou neostré. Tento přístup zcela pomíjí Mt 18, 15-18 právě tak jako sbory vpravo ignorují podobenství O plevě mezi pšenicí a leckdy uplatňují pro filtrování členů síto nastavené jinak, než lze zdůvodnit Písmem, což může vést až k sektářské mentalitě.

f) **Zázraky** je podle liberálů potřeba odepsat do kategorie mýtů, šálení smyslu a pod. Např. k modlitbám za nemocné se vzkládáním rukou nebo symbolickým pomazáním olejem má levá strana spektra na míle daleko. Druhý pól danou věc, pravda, někdy kompromituje smělymi prohlášeními, že má Boha

vždy po ruce a proto musí uzdravení nastat hned, úplně, vždy a skrze koholi. Mezi oběma krajnostmi ovšem zůstává otevřený prostor, využívaný církvemi „středu“ zejména v anglosaském světě.

Co se týče pozice UF v načrtnutém spektru, je církví „středu“ a to nejen vzhledem k Řádu, ale i historicky. Staří bratři se přesunuli zleva doprava, když se z důvodu „nouze spasení“ oddělili od utrakvistů. Zároveň se však vymezovali vůči radikálům napravo (tehdejšími novokřtěncům). Stejným směrem odešla i Obnovená Jednota z luterské církve. Naše skupina sborů překvapivě nabrala kurs zcela opačný a připojila se k ČCE. To samo o sobě ještě není nic špatného. Je ovšem třeba vzít do úvahy změnu duchovního klimatu, k níž tímto přesunem došlo. ČCE jistě není jednolitá a tak danou situaci můžeme využít k podpoře toho, co je nám v ní blízké. Nebudeme-li ovšem dostatečně ostražití vůči liberálními tendencím uvnitř této denominace, není vlastně důvod tvořit samostatný seniorát, mohli jsme se v ČCE rozplynout rovnou. Naše odkazy na historii staré a Obnovené Jednoty nebudou přesvědčivé, nepovedou-li především naše vlastní sbory k životu v duchu kázně a úcty k Písmu. Identita jakéhokoli společenství není nikdy dána jednou provždy, ale musí být znovu a znovu obhajována vzhledem k aktuálním výzvám, má-li si společenství zachovat svou kontinuitu.

Pavel Hejzlar

Modlitební stráž 2001

Na tvých hradbách, Jeruzaléme, jsem ustanovil strážce; po celý den a po celou noc ať nikdy nejsou zticha. Vy, kteří

připomínáte Hospodina, nedopřávejte si klidu!
Izajáš 62,6

Tato slova prorocké knihy byla inspirací pro vznik modlitební stráže Jednoty bratrské v Ochranově 27. srpna 1727. Modlitby tu byly důležitým prvkem při sjednocení Kristových vyznavačů a ke společenství lásky mezi bratřími a sestrami, doposud rozdělenými zahleděností na sebe sama a na svůj způsob zbožnosti.

Také my dnes v naší nelehké situaci máme důvody volat k Hospodinu o pomoc, ochranu a požehnání, prosit Pána Ježíše Krista o milost pro částku své církve a děkovat za milost již prokázanou, prosit o Ducha svatého, aby nám pomohl vyvarovat se zloby a pomstychtivosti, prosit o ovoce Ducha svatého, aby bylo zjevné ve společenství našich sborů. Máme mnoho důvodů k díkům za to, že i v protivenství smíme zakoušet Boží ochranu, pomoc, povzbuzování - tak jak nám to projevuje prostřednictvím bratří a sester především z Evropské kontinentální provincie a u nás především z Českobratrské církve evangelické.

Letošní modlitební stráž pro naše sbory je opět určena na dobu od 15. do 28. února.

Každý sbor obdržel program s rozpisem časových úseků modlitební stráže. Letos jsou určeny dvouhodinové vstupy, to znamená, že se četnost vstupů pro každý sbor zvýšila, počet hodin však zůstává obdobný jako vloni. Věřím, že se ve sborech najdou obětaví modlitebníci a přihlásí se ke „strážné“ službě.

Pokud někdo z vás, milí čtenáři, nemá pravidelný fyzický kontakt s některým z našich devíti sborů, můžete se do modlitební stráže přihlásit i telefonicky a domluvit si určitý časový úsek.

Přeji vám požehnání modlitebního ztišení.

Jiří Polma

Sejití sester

Všem sestrám Ochranovského distriktu připomínám, že v **sobotu 7. dubna 2001** se koná **2. sejití sester** v pražském sboru v Hálkově ul. 5.

Naším milým hostem bude ses. **Christine Welschenová**, kazatelka sboru JB v Berlin-Mitte. Bude nám vyprávět o své práci v Bosně, kde působila celý rok. Vyprávění doprovodí obrázky. Přijďte v co největším počtu a přiveďte i své známé!

M. Ulrichová

5. sejití žen Jednoty bratrské

se koná od 16.-20. srpna 2001 v Montmirail ve Švýcarsku. Má se jej zúčastnit asi 8 českých sester a máme ještě několik míst volných. Celkový obnos za pobyt při účasti na této konferenci je 260 franků, což při současném kurzu odpovídá zhruba 6.000 Kč. Kromě toho si účastnice samy platí jízdné. Znalost němčiny nebo angličtiny - třeba jen částečná - bude vítána!

Montmirail jako zámek a selský statek vystavěl r. 1618 jeden francouzský důstojník. Toto panství dostala v 18. století darem Ochranovská Jednota bratrská a přistavěla k němu další budovu. R. 1766 zde Jednota otevřela dívčí internát. V průběhu dalších let bylo postaveno v Montmirail více budov, které odpovídaly potřebám této školy. Po více než 200 letech se brány této slavné školy uzavřely a Jednota předala budovy křesťanské komunitě Don Camillo, která je spravuje od r. 1988.

M. Ulrichová

SMOS

aneb Sraz mládeže Ochranovského seniorátu

Ve dnech 24.-26. listopadu 2000 se konal 1. sjezd mládeže Ochranovského seniorátu v Jablonci nad Nisou.

Večerní zahájení navštívil bratr senior Jiří Polma, který nám posloužil pobožností, po níž následoval velmi zajímavý seznamovací program, připravený organizátorem a vedoucím Pavlem Hejzlarem (který vedoucím být nechtěl, avšak nic jiného mu nezbylo).

Sobotní dopoledne bylo vyplněno programem, jenž se zabýval těmito okruhy: „Misie“ a „Postřehy z Moravia lu 2000“. K těmto tématům se rozpoutala bouřlivá diskuse. Ani jsme se nenadáli a byl tu oběd, po kterém jsme se vydali na výlet připravený Tomášem Jenčkem z Jabloneckého sboru. Vytyčeného cíle jsme dosáhli bez problému, ačkoliv až na zpáteční cestě jsme zjistili, kde se náš pochod odpoutal od turistického značení. Ani večerní program nebyl nezajímavý. Naopak byl zpestřen diskusí s manželi Halamovými na téma „Křesťan, rodina a služba v církvi“.

V neděli jsme se zúčastnili bohoslužeb a pak jsme se začali rozjíždět do svých domovů plni příjemných dojmů.

Věřím, že naše setkání nebylo poslední. Také bych velmi ráda poděkovala jabloneckému sboru a hlavně manželům Halamovým za jejich pohostinnost.

-petraš-

Návštěva v Rixdorfu, partnerském sboru

Ve dnech 11. a 12. listopadu minulého roku jsme uskutečnili dvoudenní zájezd do našeho partnerského sboru v berlínském Rixdorfu na pozvání tamního

kultura

František Bílek

staršovstva. Tato setkání se konají každoročně. Tentokrát nás z pražského sboru jelo pět. V sobotu po poledni jsme dojeli do Rixdorfu, kde už na nás čekali s obědem. Po obědě jsme se ubytovali a odpoledne nás hostitelé vzali mikro-busem na prohlídku Berlína, kdy jsme se mohli podívat na místa nám již známá, ale také ta, která byla pro nás nová. Večer jsme se zúčastnili koncertu, který se konal v kostele při příležitosti ukončení zinzendorfských oslav. Účinkoval při něm místní pěvecký sbor se sólisty, doprovázený orchestrem. Několik skladeb také zahrál soubor dechových nástrojů. Po koncertu jsme byli pozváni do sborové místnosti spolu s br. biskupem Clemensem a staršovstvem. Rixdorfští bratři a sestry se hlavně zajímali o složitou a svízelnou situaci v české JB, kterou jsme se snažili jim vysvětlit. Po dlouhé diskusi nám pak přislíbili svou podporu.

Druhý den ráno nás hudba pozouněru přivítala v kostele k nedělní bohoslužbě. Při ní nás oslovil br. Kejř, který také posloužil při vysluhování sv. večere Páně. Po obědě v místní pizzerii jsme navštívili náš bratrský sbor v Berlin-Mitte, který v minulém roce dvakrát vyhořel a právě tam slavili jeho nové otevření. Modlitebnu i sborovou místnost jsme si prohlédli, setkali jsme se s mnoha sestrami a bratry i z jiných sborů, ale slavnostního otevření jsme se k naší litosti nemohli zúčastnit, protože byla před námi několikahodinová cesta do Prahy a slavnostní shromáždění začínalo až v pozdních odpoledních hodinách.

Zájezd se vydařil, prožili jsme hezké a přínosné obecenství, vztahy mezi naším a partnerským sborem se posílily a i počasí nám přitom přálo.

Dáša Pěničková

Na 4. února 2001 byl naplánován konec souborné výstavy prací Františka Bílka, kterou bylo možné shlédnout v Jízdárně pražského hradu. Nejedná se o autora neznámého. S jeho díly se setkáváme při procházkách Prahou (např. pamětní desky na domech Jeronýma Pražského a Václava Budovce), ale také ve svato-vítské katedrále, ale i v jiných městech. A i když jsme před několika lety při sborovém zájezdu navštívili Chýnov (kde se umělec narodil v r. 1872 a kde také v r. 1941 zemřel) a kde je v jím navrženém domě s ateliérem stálá expozice, přesto rozsah a rozmanitost připravené výstavy nabízí pohled na neuvěřitelnou pestrost Bilkovy tvorby. Nejznámější je jako sochař, ale bylo možné vidět i jeho obrazy, náhrobní a pomníkové plastiky, domy (pražskou vilu i zmiňovaný chýnovský), které sám navrhoval (a několik neskromných studií chrámů pro rozličný počet lidí), jakož i dřevěný nábytek, svítidla, keramiku, ale také literární a knižní práci.

Mohli bychom zde citovat bezesporu fundované historiky umění a jejich uznání, že Bílek je nejvýraznější osobností českého secesního symbolismu a jak patří i v širším měřítku k nejkomp-lexnějším tvůrcům, kteří se úspěšně věnovali mnoha oborům. Bylo by možné připomínat jeho přátelství a spolupráci s umělci vnitřně podobně naladěnými (Otakara Březinu...). Dovolte však, abych na tomto místě sdělil jen několik subjektivních postřehů:

Jistě není náhoda, že tolika svými díly Bílek připomínal duchovní dědictví českého národa, zvláště dobu husitství a bratrství. Snad určitou roli hraje i

blízkost Chýnova od Tábora a Kozího Hrádku. Proto dokonce několikrát zpodobnil M. J. Husa, ale i další osobnosti českých duchovních dějin, převážně ovšem z doby husitství a bratrství. Exulantskou scénu doprovází text: „Památce bratří, kteří zachovali dobré víno do konce“. Obdiv spojený s rozpaky vyvolává několik studií na památník českých dějin, který měl být umístěn na Bílé hoře. Asi je dobře, že zůstalo pouze u studií, poněvadž by především rozlohou daleko převýšil i monumentální obludnost - naštěstí již jen bývalé - Stalinovy sochy na Letné. Nicméně Bílkův návrh dokládá, že v našem národě je na co vzpomínat, k čemu se vracet a na co navazovat.

Ovšem postavy z dějin, byť výjimečné, jsou především ilustrací k tomu nejpodstatnějšímu: ke zjevení Boha, které se stalo v Ježiši Kristu. To se odráží v podstatné části Bílkova díla a proto i celá jedna sekce výstavy je naplněna různým uchopením jediné, opravdu základní skutečnosti: Krísta zmučeného, trpícího, Krísta na kříži. A ve slovním doprovodu jednoho z těchto výjevů čteme umělcova slova: „Odpověď Slova proč je tělem“. Povšiml jsem si, že zrovna toto dílo vytvořil, když mu bylo právě 20 let - a skutečně i tento údaj vypovídá, že u Bílka nemůžeme vysledovat různá období. Od mládí je soustředěn na ty nejzávažnější lidské otázky a jejich vyjadřování se prolíná v celém jeho díle.

Patrně není náhodou, že zpodobnil všechny starozákonní proroky (tedy ty, jejichž spisy máme v bibli). Domnívám se, že právě proroci (tak jako do jisté míry i zmiňované postavy našich duchovních dějin) a jako postava biblického žalmisty, byli pro Bílka přitažliví svým nesnadným posláním, totiž prožívat i zvěstovat v tom lidském omezení věčné a svaté Boží slovo. Toto napětí Bílek velice silně pociťoval a snad skrze

něj se přibližoval k mysticismu. Vyznával, že „Tělo lidské je jeden celek“, ale zároveň neopomenul vyjádřit jeho vnitřní napětí, určitou paradoxnost: „Je temným, krutým nám vězením. Je svatým chrámem, v němž se modlíme k Bohu.“ S tímto poznáním souvisí i hodnocení další důležité veličiny - času. A opět můžeme zdůraznit, že od svého mládí si uvědomuje, jak lidský čas nejen rychle plyne, ale jak čas, který žijeme (tedy naše doba, ať je jakákoliv) jak nás omezuje, drtí a jak současně už nyní se můžeme setkávat, ba podílet na jakýchsi dotecích času příštího, na věčnosti.

A poslední postřeh - autor, který ne neprávem je podle svého výtvarného vyjadřování zařazován k symbolismu, který bývá označován za mystika, u něho převažuje vnitřní ztišení, emocionalita, právě tento autor až nápadně často používá každou plochu (ať je to rám obrazu, podstavec sochy či dokonce plocha nábytku), aby slovy vyjádřil svou myšlenku, aby divákovi napomohl sdílet cosi ze svého vnímání a tím jej přivedl k vlastnímu poselství svého výtvarného díla.

B. Kejř

F. Bílek: Z plodných podob duší (detail)

jeden rok s židovským kalendářem

Pokračujeme v cyklu připomínání židovských svátků. Na příslušné období, které zhruba pokrývá toto číslo našeho časopisu, připadají pouze dva tzv. „menší svátky“ (viz 2NBL 6). Proto doplňujeme pojednání o svátcích o další téma a uveřejňujeme i výběr z oddílu o modlitbě, kterou citovaný autor P. Toepfer rovněž zařadil do své písemné práce. Jistě nám i tato část - i s dalšími ukázkami modliteb - vhodně poslouží k rozšíření našich znalostí a snad i podnítí k vlastním modlitbám.

Tu bi-švat

7.2.2001

Tu bi-švat, patnáctý den měsíce švat, je podle označení v *Mišně Roš ha-šana la-ilanot* (Nový rok stromů). V té době v Izraeli začíná jaro, ovocné stromy kvetou a právě končí doba dešťů.

Původní význam svátku spočívá v plnění zákonů, týkajících se obětí pozdvihování (Dt. 12, 17) a obětí desátků (Dt. 14, 22-27) z úrody.

O svátku Tu-bi švat se v židovských komunitách pořádá sederová večere, která symbolickým způsobem připomíná čtyři roční cykly i „čtyři světy“ podle kabaly. Postup sederu je uveden v Tu-bi švat hagadě, která podrobně popisuje průběh celého sederu, modliteb, vyprávění, požívání různých druhů ovoce i pití čtyř pohárů vína.

Tu bi-švat hagada uvádí výroky, které obsahují stále aktuální výpovědi: Bůh prováděl Adama po zahradě v ráji a řekl: „Podívej se na mé dílo. Vidiš, jak je nádherné, jak dokonalé! To vše jsem stvořil ve tvém zájmu. Dohlédni na to, abys nezničil Můj svět - protože pokud jej zničíš, nebude již nikoho, kdo by to po tobě napravil.“

Rabi Elazar ben Azaria, talmudický mudrc 1. stol. našeho letopočtu, řekl: „Vždy, když naše moudrost přesahuje dobré skutky, čemu se podobáme? Stromu, jehož větve jsou nespočetné, ale kořenů je pramálo. Pak přijde vítr a strom vyrve z kořenů a převrátí. Ale když naše dobré skutky převyšují naši moudrost, čemu se podobáme? Stromu jen s několika větvemi, ale se spoustou kořenů: i kdyby se všechny větry tohoto světa shromáždily a foukaly proti němu, nemohou jím pohnout z místa.“

O svátku Tu bi-švat je zvykem jíst ovoce, pro které Tóra chválí Izrael, tedy hrozny, fíky, granátová jablka, datle a také ořechy; dále se jí například fíky a rohovník neboli svatojánský chléb („Vždyť Hospodin, tvůj Bůh, tě uvádí do dobré země, do země s potoky plnými vody, s prameny vod propastných tůní, vyvěrajícími na pláni i v pohorí, do země, kde roste pšenice i ječmen, vinná réva, fíkoví a granátová jablka, do země olivového oleje a medu.“ Dt 8, 7-8). S ovocem se často podává pečivo a koláčky a jídlo ožívují písně pro Tu bi-švat.

V Izraeli se v posledních desetiletích stalo zvykem, že lidé všech generací vysazují stromy v období tohoto svátku a tak obohacují jeho náplň o nový rozměr.

Purim

8.3.2001

O události, která tvoří základ tohoto svátku, vypráví kniha Ester. Ačkoli je děj této knihy zasazen do Persie v době, kdy zde vládl Xerxes (Achašvéroš, 485-465 př. Kr.), nelze tento příběh považovat za vyličení historické skutečnosti, ale spíše za historizující mudroslovné vyprávění.

Židům hrozilo vyhlazení díky nenávisti Hamana, místokrále Achašverova. Avšak mladá, krásná židovská dívka Ester (Ester znamená „Hvězda“) tento plán úplně zhatila. Stala se manželkou krále Achašvera a ten nechal pověsit Hamana. Na jeho místo byl dosazen Mordechaj, se kterým Židé pobili své nepřátele.

Svátek, který právě toto vítězství připomíná, se slaví měsíc před začátkem svátku Pesach, 14. a 15. dne měsíce adaru. Název „*Purim*“ vyplývá ze slova *pūr*, tj. „los“, jak se píše v knize Ester: „Haman..., osnoval záměr proti Židům, jak by je zahubil, že házel *pūr*, totiž los, aby je vyděsil a zahubil.“ Haman chtěl pomocí losu určit datum vyhlazení Židů. (Est. 9,24-26). Podle svědectví knihy Ester (9,21 - 22) Mordechaj Židům uložil, „aby každým rokem slavili 14. a 15. dne měsíce adaru památku na dny, v nichž si Židé odpočinuli od svých nepřátel, a na měsíc, který jim přinesl zvrát, místo starosti radost, místo smutku den pohody; aby je slavili jako dny radostného hodování a aby posílal jeden druhému dárky a chudým dary.“ Členové židovských obcí i dobrovolníci roznášejí o tomto svátku nemocným a starým lidem dárkové potravinové balíčky. Dospělí dávají sladkosti a různé lahůdky dětem i sobě navzájem.

V tyto dny jsou zakázány veřejné projevy smutku a také půst. Nejvýznamnějšími prvky liturgie o tomto svátku jsou: modlitba *al ha-nisim* „za zázraky“ vložená do tefily a do požehnání po jídle, a čtení svitku Ester (*megilat Ester*).

Modlitba je poděkování Bohu za to, že osvobodil Židy z rukou Hamanových. Kniha se čte ráno a večer za bouřlivé atmosféry. Každé vyslovení jména „Haman“ provázejí posměšné poznámky, zatímco jméno „Mordechaj“ či „Ester“ je vítáno potleskem.

Haman se stal pro Židy symbolem antijudaismu pro všechny časy, jakými

prototypem antisemity, jehož stín v různých formách osudově provází celé židovské dějiny.

O svátku Purim se pojídají zvláštní jídla jako solený hrách a fazole (jidiš *bob un arbes*) a trojhranné šátečky či koblihy plněné sladkou směsí máku, datlí a švestek (nebo jinou sladkou náplní) známé jako „Hamanovy uši“ (oznej Haman, jidiš *Hamantašen*), nebo podobné půlkulaté zákusky, „Hamanovy kloboučky“. Pro tento den hospodyně připravují chaly s hrozinkami a se šafránem a sezamová cukrátko. Poselství svátku Purim snad nejlépe vystihuje příběh Mordechaje z veršovaného dramatu Jeana Baptisty Racina (1639-1699):

„Od věků do věků vždy v tento roční čas
vzpomenem na Ester, jak zachránila nás,

na její statečnost připijem čiši vína,
budem se radovat a vzývat Hospodina.“

(Přeložil Ota Ornest)

Židovská modlitba

Obecně lze říci, že modlitba je nejrozšířenější způsob a výraz náboženského života ve styku s Bohem. Je výrazem osobní důvěry ze strany nedokonalého, závislého, ve svých možnostech omezeného člověka k dokonalému, absolutnímu, svatému, spravedlivému a dobrotivému Bohu.

Modlitba je přímé oslovení Boha.

Ačkoliv Bůh není hmatatelná osoba, judaismus považuje za samozřejmé, že modlitba není monologem, ale je dialogem mezi člověkem a Bohem. Základem modlitby je víra, že člověk může promlouvat ke svému Tvůrci, osobnímu Bohu, jehož lze hledat, nalézt a pohnout lidskými prosbami. Rabín Moris Lichtenstein v roce 1927 nalezl krásné vyjádření tohoto vztahu: „Modlitba je jazyk, v němž člověk mluví k Bohu. Je to spojení, kterým plynou nejjemnější lidské emoce sahající po Neviditelné Realitě. Je to vyjádření konečného člověka Źukajícího na dveře Nekonečna.“

Duchovní mocí, která otrásá světy a činí člověka spolupracovníkem na Božím díle, je v židovstvu odjakživa (a zejména pak od zrušení chrámových obětí) sama „rozmluva s Hospodinem“. V hebrejštině se vyskytují tyto výrazy pro modlitbu: *tefila* (od slovesného kořene, jenž značí „myslet, prosit, studovat“), *bakaša* („prosa“) a *tachanunim* („žádosti“). Modlitba se stávala „službou srdce“ (*avod še-ba-lev*), která má sílu pozvednout z prachu nejen toho, kdo k Bohu hovoří, ale s ním i všechno tvorstvo. Mimo tyto výrazy pro modlitbu užívá hebrejšťina ještě mnoha dalších expresivnějších označení: nařikat, lkát, bédovat, vylít si své srdce, chválit, radovat se a jásat, zpívat a opěvovat, obracet se k tváři Hospodinově...

V Bibli, s výjimkou žalmů, můžeme nalézt 85 úplných modliteb různé délky, od prosby Mojžíše za jeho sestru Mirjam (5 slov v hebrejštině) - Num. 12, 13 až po rozsáhlou žádost Šalamounovu (1. Král. 8, 12-53).

Obsahem modlitby mohou být prosby, chvála, díky, vzývání, volání k Bohu v tísní, hledání Boha, nebo i mlčení před Hospodinem a očekávání.

U modlitby je důležité soustředění, s jakým se pronáší její text a oddanost v modlitbě. Také je kladen důraz na to,

aby se modlitba ani plnění dalších příkazů nestalo rutinní záležitostí. Vypráví se, že rabi Jisráel ben Eliezer z Mezibože, známý spíše jako Pán dobrého jména, čili BAAL ŠEM TOV, zkráceně BEŠT (1700-1760), se jednou zastavil u dveří synagogy a prohlásil: „Už se tam nevejdu, modlitebna je přeplněna modlitbami.“ Věřící to udivilo, a tak jim pověděl: „Vychází-li modlitba ze srdce, letí přímo k nebi. Pokud však vyšla jenom z úst, nevystoupí vzhůru a zůstane v modlitebně. Proto tam dnes už není místo pro mne.“

Společná modlitba a veřejná bohoslužba sloužila jako důležitý sjednocující prvek židovského národa. Také v modlitební knížce je často zdůrazňována jednotu. Na mnoha místech jsou v ní uvedeny texty z Bible, které nejsou přímo modlitbami, ale ve kterých je zdůrazněna jednotu Božího lidu a důležitost dodržování Božího zákona.

Podle rabínského učení je to právě modlitba, která vítězí jako „dvojsečný meč“ nad všemi nepřáteli (srv. Ž. 149, 6).

Přes mnohé trpké zážitky a pronásledování Židů zejména ze strany křesťanské většiny se v židovstvu šířila myšlenka, že všichni lidé jsou Boží děti a není nikdo, komu by se nemělo pomoci. V tomto duchu rabbi Jechiel Michał ze Zločova (zemřel asi r. 1781) důrazně ukládal chasidům: „Zvlášť vroucně prostě Boha za dobro pro vaše nepřátele.“

Podle židovské tradice se připisuje formulace modliteb a požehnání Ezdrášovi a velkým učencům jeho generace, kteří dali modlitbě formální organizační strukturu. Z toho ovšem nevyplývá, že by se jednotlivec nemohl modlit vlastními slovy. Krásným příkladem takové modlitby jsou modlitební texty, uvedené v knize Moderní žalmy od Schönberga, kterou autor napsal v letech 1950 až 1951. S hlubokou účastí pozoruje autor všechna bezpráví.

páchaná lidmi v každé době znovu a znovu, všechna selhání a všechny výbuchy nenávisti, vidí bolesti svého lidu, jeho nekonečné útrapy. Modlitba ústí do vyznání:

„A přesto se modlím, neboť nesmím ztratit blažený pocit jednoty, spojení s Tebou.“

Modlitba Avinu malchenu

(část - zkráceno R. Federem)

Otče náš! Králi náš! Zhřešili jsme před Tebou.

Otče náš! Králi náš! Nemáme krále mimo Tebe.

Otče náš! Králi náš! Dej, aby ten Nový rok byl dobrý!

Otče náš! Králi náš! Odvrát od nás všechna krutá nařízení!

Otče náš! Králi náš! Zmař záměry našich nepřátel!

Otče náš! Králi náš! Uzavři ústa našim pomlouvačům a utrhačům!

Otče náš! Králi náš! Oddal od nás mor, válku, hlad, zajetí, záhubu!

Otče náš! Králi náš! Odpusť nám a promiň nám všechna naše provinění!

Otče náš! Králi náš! Sešli úplně uzdravení nemocným našim!

Otče náš! Králi náš! Zapiš nás do Knihy dobrého života!

Otče náš! Králi náš! Pomni, že jsme prach!

Otče náš! Králi náš! Smiluj se nad námi, našimi dětmi a nemluvněty!

Otče náš! Králi náš! Vyslyš nás kvůli těm, kdo byli zahubeni pro jméno Tvé svaté!

Otče náš! Králi náš! Vyslyš nás kvůli těm, kdo zahynuli v ohni nebo ve vodě pro posvěcení jména Tvého!

Otče náš! Králi náš! Buď nám milostiv a vyslyš nás, i když neshledáš při nás dobré skutky! Projev nám Svou lásku a milost a poskytni nám pomoc svou!

Richard Feder, Život a odkaz, ÚCN, Praha 1976, str. 145

Upřímná modlitba

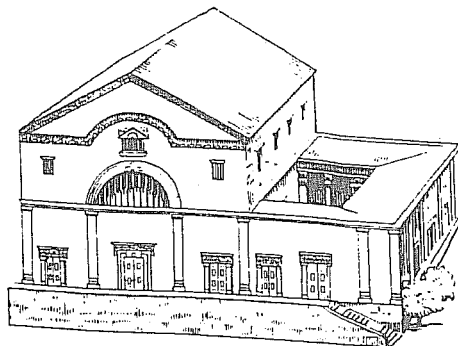
Chudý sedlák se jednou pozdě večer vracel z trhu a uvědomil si, že nemá modlitební knížku. Zrovna uprostřed lesa mu upadlo kolo od povozu a pomyslení, že by se zrovna v takový den neměl vůbec pomodlit, ho velmi rozrušilo.

Jeho modlitba tedy zněla takto: „Stala se mi taková nepříjemnost, Pane. Zapomněl jsem ráno doma modlitební knížku a mám bohužel tak špatnou paměť, že bez ní neodříkám jedinou modlitbičku. Udělám to tedy tak: pětkrát za sebou a velmi pomalu odříkám abecedu a ty, jenž všechny modlitby znáš, si můžeš ta písmenka sestavit v modlitby, které si já prostě nepamatuji.“

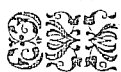
A Pán svým andělům řekl: „Ze všech modliteb, které jsem dnes slyšel, byla tato bezpochyby ta nejlepší, neboť ji vyslovilo srdce upřímné a ryzí.“

A.J. Mello, Modlitba žáby 1. díl, Cesta, Brno 1995

*podle Pavla Toepfera
Některé prvky židovské spirituality
s laskavým svolením autora*

starověká synagoga v Izraeli

Kdo je můj bližní

Tak se zeptal zákoník Ježíše. A dostal odpověď v podobenství o milosrdném Samaritánovi. Právě na to jsem si vzpomněl při pročítání knížky Alberta Schweitzera „Lidé v pralese“. Je tam zapsána tato pozoruhodná příhoda: „Lhostejnost primitivního člověka k neznámému je nám prostě nepochopitelná. Jednoho večera chci, aby raněný muž byl rychle ještě k převazu přenesen z baráku do vyšetřovací místnosti. Prosím jednoho muže, který sedí u ohně a jehož bratra s nemocným srdcem ošetřuji, aby se také chopil nosítek. Staví se však hluchým. Opakuji svou výzvu důrazněji. Odpovídá klidně: „Ne, muž na nosítkách náleží ke kmeni Bakele. Já jsem však Bapunu.“

Albert Schweitzer byl lékař, hrál také výborně na varhany, především však byl duchovní. Právě proto se rozhodl stát se „samaritánem“ ubohých černochů v povodí řeky Lambarene, kde založil nemocnici.

Avšak proč připomínám něco, co se stalo kdysi před osmdesáti lety v Africe? Je to právě to, co je ještě nepochopitelnější v naší evropské zemi, obeznámené s křesťanskou kulturou. Někdo kohosi na ulici týrá, lidé zavírají okna a ani nezavolají o pomoc. Na silnici u příkopu leží člověk sražený bezohledným řidičem, poděl míjejí auta a nikdo nezastaví, aby se poraněného samaritánsky ujal. To nejsou případy ojedinělé. A přitom jde velkou většinou o příslušníky stejného „kmene“.

Pokládáme se za křesťany? Možná, že se někdy ocitneme v podobné situaci jako Ježíšův Samaritán. Tehdy platí i pro nás: „Jdi a jednej také tak.“

Zázračná síla lásky

Viděl jsem malou dívku přenášeti postiženého hochu přes ulici.

„Počkej, pomohu ti,“ nabídl jsem se, „hoch je pro tebe příliš těžký.“ „Ó ne,“ řeklo děvče rychle, „není těžký. Je to můj bratr.“

Ferdinand Krch

Takže:

Kdo je náš bližní? Rodný bratr nebo i příslušník cizího národa? Jistě všichni, i když chápeme, že větší účastenství lásky a odpovědnosti chováme vůči těm, kdo nám byli rodově sblížení.

Když Bůh miluje v tobě
tebe a sebe samého
a koho a co miluješ ty sám
- teprve to je láska.

připravil M. Matouš

517. Ó Pane, dej mi milost svou

Melodie: Harmony of Zion 1735

Text: J. Cennik 1740, přel. B. Vančura

Ó Pa-ne, dej mi mi-lost svou, do - kud mi-lo-sti čas; jak

ča-sto jsem se pro-vi-nil a ne-dbal na tvůj hlas.

2. Tak dlouho jsem tě zamítal
a bez tebe jsem žil;
již pospěš se svým pokojem,
můj den se nachýlil.

3. V mém nitru jako jitřní zář
necht' vzejde věčný den,
pak sluncem spravednosti tvé
já budu uzdraven.

4. Ach, odpusť moji nepravost,
mou víru pozvedni,
ať nade mnou se pokojem
a světlem rozední.

5. Jenž všecko víš, sám vyšetři,
co na dně duše zní,
mé omyly, má tajemství
a temná myšlení.

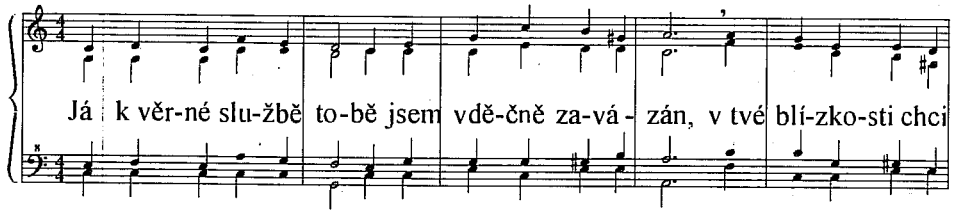
6. Dej poznat se, jak sám mne znáš,
když k sobě jsi mne zdvih',
švou krví, Kriste, posvěť mne,
bych čist byl jako sníh.

546. Já k věrné službě Tobě

(O Jesus, I Have Promised)

Melodie: A. Ewing

Text: J. E. Bode, přel. B. Vančura, upraveno

2. Můj Pane, buď mi blíže,
než svět mi blízký je,
než nepřítel, jenž číhá
i v srdci mém i vně,
jenž leskem klamně slávy
chce k zkáze přivábit.
Ó skloň se ke mně, Pane,
a rač mi štítem být.

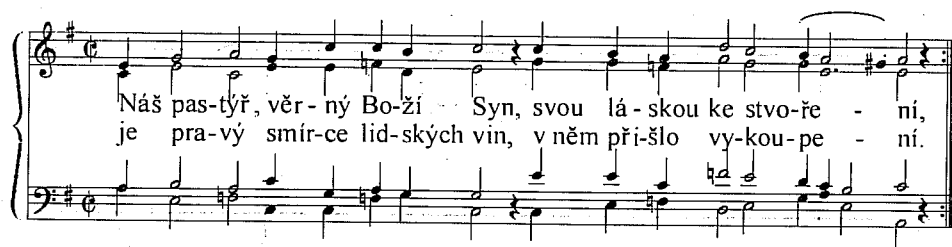
3. K své cestě učedníky
jsi mocně povolal,
že zanechali všeho
a tys jim všim se stal.
Tvůj pohled Petra káral
i k tobě znovu zval
a dál zve ke tvé lásce,
v níž sebe jsi nám dal.

4. Dej cestu svou mi zřítí
a ve tvých stopách jít,
rač krok můj klesající
vždy znovu podepřít.
Ty ved' mne, těš a v tísni
mi pomoz nésti kříž
a posléze mne přijmi
v svou věčnou slávy říš.

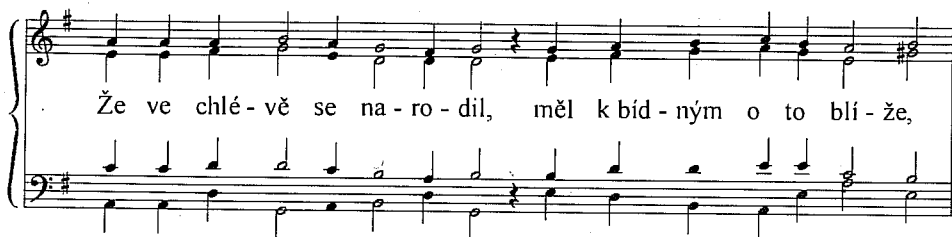
604. Náš pastýř, věrný Boží syn

melodie: Claude de Sermisy 1529

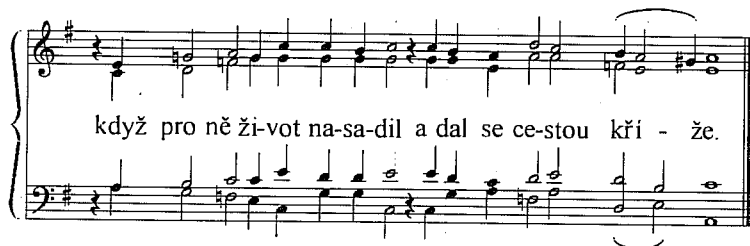
*text: Obnovená Jednota, Basilej 1766
přeložil B. Vik*

Náš pas-týř, věr-ný Bo-ží Syn, svou lá-skou ke stvo-ře - ní,
je pra-vý smír-ce lid-ských vin, v něm při-šlo vy-kou-pe - ní.

Že ve chlé-vě se na-ro-dil, měl k bíd-ným o to blí-že,

když pro ně ži-vot na-sa-dil a dal se ce-stou kří - že.

2. Jde za námi muž bolesti,
má tělo vysílené,
jímž chrání před zlou mocností
své ovce rozptýlené.
Kdo zváží všecku pohanu
a rány, které sklízí,
když chystá naši záchranu,
k nám hoří láskou ryzí?

3. Já byl jsem ztracen, našel mě,
on, pokorný a tichý;
teď vím teprve o ceně,
jíž platil za mé hříchy.
Smrt za mne Kristus podstoupil,
můj život patří jemu.
Chci za ním kráčet ze všech sil,
čest vzdávat Pánu svému.

559. Můj drahý Pane Ježíši

melodie: Praha 1693

text: Praha 1693, upraveno

Můj dra-hý Pa-ne Je-ži-ši, ty dá-rce ži-tí mé-ho, zdroj
 bla-ha ply-ne v hoj-no-sti mně z hlu-bin sr-dce tvé ho. Můj
 Pa-ne, vě-čná lá-ska tvá vše ži-ví, za-cho - vá - vá a
 ze všech tvo-rů nej-ví-ce své mi-lo-sti nám dá - vá.

2. Tys přišel, abys zachránil
 své ovce, které hynou
 a krví platíš velký dluh,
 který byl jejich vinou.
 Když zabloudí od cesty tvé,
 ty všechny v lásce hledáš
 a v nástrahy zlých nepřátel
 je spoutati víc nedáš.

3. Ó má lásco, na kříž přibitá
 i hříchem mým a zlostí,
 jak mohu se ti odvděčit?
 Mých díky není dosti -
 - za oběť tvou na Golgotě,
 jež nový život dává,
 za každý den tvé štědrosti,
 jež nikdy nepřestává.